

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

Qua in re situm est passionum Dominum, seu quid requiritur ad hoc, vt
quis verè dici & esse possit dominus & victor suarum paſionum, & qui
effectus sequuntur post acquisitum paſionum Dominium. Cap. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78809](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78809)

ximis, eandem ob causam Deus non præbebit tantam gratiam, quanta est necessaria ad aufe- rendum ab iis totaliter fomitem peccati, ut hoc privilegium sit solum Christi, & Matris eius, si- cut & aliud cum eo connexum, ne unquam a- ctualiter peccarint. Dicit tamen Suarez, *Eliam, & Enoch*, quamvis nunc non sint in statu merendi ex ordinatione Divinâ, eos tamen minime pati inordi- natos fomitis motus, nec illam corporis corruptionem, qua aggravat animam & sensum deprimit multa cogitan- tem. Quod pulcherrimè explicat S. Bernardus: Neque enim corpora, qua corrumpuntur, illas aggra- vant animas, aut terrena inhabitatio sensus eorum ita- quam multa cogitantes deprimit, qui cum Deo ambu- lassent noscuntur. Sublatum est impedimentum omne de medio occasio uniuersa sublata, materies nulla relicta est, que eorum affectum aggravet, vel deprimat intelle- ctum. Nam & priorem, (id est Enoch) ob hoc raptum scriptura commemorat, ne forte vincat sapientiam malitia, & intellectus eius, vel anima ultra decipi va- leat, aut mutari.

CAPVT DECIMVM QVARTVM.

Qua in re situm sit passionum dominium: seu quid requiratur ad hoc, ut quis ve- re dici, & esse possit Dominus, & victor suarum passionum, & qui effectus se- quantur post acquisitum passionum do- minium?

Respondeo. Ad perfectum dominium nostram passionum, hæc omnino requirit, quæ legimus habuisse Dei seruos, tum supra nomi- natos, tum alios.

81. *Primo*, Ne unquam vlli inordinato motui passionis ad aliquod peccatum committendum allicientis, seu inclinantis, consentiant libero consensu; hoc est, ne illis placeat voluntariè vl- lus inordinatus passionis motus ad peccatum trahens, etiam si ipsum non placeret peccatum ad quod trahit. *Elij Dei*, inquit B. Laurentius Lustinianus, tanquam strenui bellatores quodam spiri- tuali vigore præcincti, super mentis sue vigilantes cu- stodiant omnes animi sui inordinatos motus, singulaque suggestiones immixtas in eorum corda per Angelos ma- los uniuersasque illecebras carnales impellentes ad faci- nus, in ipsorum initio, cum se menti representant in speculo reprimendo compeſcunt. iuxta Propheta admonitione qua dicit: *Beatus qui tenebit, & allidet paruulos suos ad petram. Idemque mysticè inquit: In matutino interficiebam omnes peccatores terre, ut disperderem de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem.*

83. *Secundò*, Ne unquam vllo passionis volunta- riè acceptato motu perducamur ad actum vl- lum peccati, ad quod passio inclinât. *Sunt ali- qui*, inquit B. Laurentius Lustinianus, *quamuis non multi numero comparatione ceterorum, in omni virtute probati atque perfecti, qui pro consuetudine*

exercitatos habent corporis, & anima sensus. Hi quidem pugnam sentiunt, sed impugnatore nequaquam, etiam in paruis, assensum præbent.

84. *Tertiò*, Ne vllam voluntariam negligentiam committant, in repressione, & frustratione pas- sionis, contra rectam rationem exurgentis, poit- quam adueterunt eam exurrexisse quam carê- tes dominio passionum, etsi aliquo modo eam repellunt, non tamen ita uti deberent. *Vacuum esse passionibus*, inquit S. Diadochus, *non est non im- pugnari à demonibus: aliqui oporteret nos sicut Apo- stolus ait, exisse ex hoc mundo, sed illud potius, ab illis impugnatum non expugnari.* In bellatores enim ferro armatos iaciunt hostes sagittas, audiuntque ipsi iactus telorum, imò omnia fere tela in se emissa cernunt, non tamen feriuntur (feriuntur autem, qui negligenter resistunt passionum motibus: talis enim negli- gentia peccatum est vulnerans animam) propter armorum, quibus induti sunt, duritiam.

85. *Quartò*, Ne in illis exurgant, vel ordinariè, vel sæpe, etiam inuoluntarij passionum affectus, ve- hementer eorum mentem inquietantes, & per- turbantes, eo modo, quo solet homines imper- fectos passio iræ, vel tristitiæ, & doloris diu & vehementer perturbare, ita ut non possint quod- dammodò liberari ab illis, & toto corpore alte- rentur diu, quandoque etiam cum detrimento sanitatis, & somni. Citat S. Thomas Aristotelem benè hac de re differentem: *Quod non benè qui- dam determinant virtutes, impassibilitates quasdam, & quietes: quoniam simpliciter dicunt: sed deberent dicere, quòd sunt quietes à passionibus, qua sunt, ut non oportet, & quando non oportet.* Et hoc sensu ait in- telligendum Aristotelem, dum alio in loco di- cit, *Mitem esse, qui non patitur*, scilicet, secundum passionem inordinatam, & inquietantem, ac perturbantem, quales nò infestat dominos pas- sionum, qui per mortificationem earum, eas suo imperio subingarunt. Benè enim ait S. Ioannes Climacus: *Initium quidem mortificationis, vel mem- brorum corporis, vel anime voluntatis, labor est. Me- dium verò interdum labor, interdum requies: Finis au- tem, iam omni motus perturbatione, omnique laboris sensu vacat.* Motus enim passionum in domino earum, non perturbant eum, nec excitant in- quietum sensum laboris. Imò quibusdam eti- am sensum quodammodo adimunt. Nam vt scribit S. Ildorog Pelusiota: *Cælestis illa sedes, illa, inquam, bonus omnibus perfusa, molestis que omnibus inuisa, illa microris experta & latitia omnis parens, illa linguam & aures, ac mentem excedens, iis videlicet qui præsens vite certamen legitimè consecerint, prepa- rata, acerbis huius vite ne sensum quidem habere patitur.* Illis autem sunt similes Domini passio- num, ut supra vidimus ex S. Chrylostomo & Theodoro.

86. *Quintò*, Ne passionibus etiam non vehemen- tibus, nec inquietantibus, sæpe & diu infesten- tur, & quasi illas non sentiant. Hoc affectus fuerat dilectus discipulus Iesu, teste S. Dionysio Arco-

109.
in
o.
an.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.
35.
36.
37.
38.
39.
40.
41.
42.
43.
44.
45.
46.
47.
48.
49.
50.
51.
52.
53.
54.
55.
56.
57.
58.
59.
60.
61.
62.
63.
64.
65.
66.
67.
68.
69.
70.
71.
72.
73.
74.
75.
76.
77.
78.
79.
80.
81.
82.
83.
84.
85.
86.
87.
88.
89.
90.
91.
92.
93.
94.
95.
96.
97.
98.
99.
100.

epist. 10. Arcopagitâ sic ad eum scribente: *Et te quidem non adeo insanus sum, ut arbitrer aliquid pati, imò & passiones corporis hac tantum in parte sentire te credo, ut eas solùm diuides. Hoc conati sunt assequi magni Sancti. Inter quos ait S. Dorotheus, S. Antonium, Pachonium, Macarium, post sacrum baptismum, non solum à passionum operationibus, & actibus abstinuisse, sed passiones quoque ipsas radicitus euellere, & impassibiles omnino fieri studuisse.* Non quidem impassibilitate Stoicâ, quam ibidem S. Dorotheus dicit esse impossibilem, sed tali, quæ sita sit, in animi perpetuâ tranquillitate, & semper eodè tenore, qui sequitur ex dominio passionum, frequentes & diuturnos eorum motus inordinatos non permittente: ob quam etiam Theodoretus sui temporis nonnullos Sanctos, in corpore mortali, & paribili, ostendisse impassibilitatem, & incorpoream amulatos esse naturam.

87. *Sextò, Ne ab aliquibus passionibus (à quibus antea valdè infestabantur, & perturbabantur, & quibus sæpe consensum præbebant, & per quas ad peccata certa perducebantur) vnquam deinceps infestentur, ne quidem per motum primò primum. Veli quis antea valdè irasci solitus, & odisse authores, ac cooperatores iniuriarum, vel saltem inuoluntariam in se solitus sentire animi auersionem ab illis, postea nihil horum faciat, nihil sentiat, sed potius contrarios positius affectus valdè intensos beneuolentiæ, experiatur in se, eum vehementer inclinantes ad benefaciendum suis aduersariis. Quamquam amoris affectus positius erga inimicos, non tam ex dominio passionum directè oritur, quam ex integro habitu Charitatis quo diligitur Deus, & proximus propter illum, ut docet S. Thomas. *Charitate, inquit S. Augustinus, diligimus inuicem, & diligimus Deum, neque enim verâ dilectione diligemus inuicem, nisi diligentes Deum.* Et hæc causâ est, quod Apostolus totius legis impletionem, tribuat dilectioni proximi, a quamuis lex etiam dilectionem Dei, & quidè præcipuè imperet, b & iudicio Aristotelis præcipit omnes actus virtutum. c Dominum autem passionum per actus ad hoc conducit, remouendo prohibes, d ut loquitur Aristoteles, & S. Thomas in simili casu, e quia passionem iræ, & vindictæ domat, quæ edomitâ, facile non resistente subiecto, Charitas expedit suos actus dilectionis erga inimicos, vel potius erga amicos, pro cælo nobis per suas persecutiones benefacientes, & meritum ac postea præmiorum cælestium materiam præbentes, quod longè maius beneficium est, quam sint omnes humanæ laudes, & honores, & cõmoda vitæ præsentis, cum hac vitâ finem acceptura.*

Sic, si quis antea solitus pati passiones carnalis amoris, & tentationes inde ortas erga formosas personas, ad primam earum aspectum, vel colloquium cum illis, si postea in necessa-

riis, & diuturnis colloquiis, vel aspectibus, nullâ prorsus sentiat inordinati erga eos amoris passionem, imò nullam tentationem carnis imò ne quidem sædum in corpore motum, ut quid diuersum est à tentatione carnis (quæ nunquam est sine desiderio, et inuoluntario in viris bonis, alitius peccati contrarij Castitati, in se vel in aliâ personâ committendis, iste est effectus dominij passionum, cum quo est semper coniunctus spiritualium rerum ingens amor, & omnis virtutis, *Carnis autem amor, ut ait S. Hier. Spiritus amore superatur.*

Quod dominium iræ & amoris aliquos Dei seruos per valdè multos annos, etiam in viuidâ, & floridâ ætate, & in complexione corporis calidâ, & ardenti, & sanguineâ, & biliôsâ, habuisse, mihi tam certum est, quam certum est, me hoc ipsum nunc clara die scribere. Et patet ex vitis variorum Sanctorum ac Sanctarum, Et scunt benè Confessarij talium personarum, & Patres spirituales, dum eis manifestare conscientiam coguntur.

Dices Primò, Hoc fuisse proprium iustitiæ originalis, ne tunc vix passiones anteuertent rationem, nec exurgerent, nisi imperante ratione, & voluntate, eo modo, quo in Christo Domino exurgebant, ergo non videtur id concedendum dominio passionum acquisito post peccatum.

*Respondeo, S. Thomas, Scotus, & Gabriel negarent antecedens, sed quidquid sit de illo, nunc concedunt omnes, efficacia virtutum acquiratarum, ne is præditi perducantur aliquando per passiones ad peccatum, & si hoc quoque præstabat Adamo originalis iustitiæ, antequam peccasset, sine præiudicio originalis iustitiæ, potest concedi peccatis passionum dominium, ne à certis passionibus præuentibus vsu rationis circa certa obiecta, idque tantum certis temporibus infestentur. Hoc enim iustitiæ Originalis præstantiori modo habuit, quam habeat dominium passionum, tum quia in meâ sententiâ, tempora vitæ humanæ ante peccatum primum Adami id præstabant, (et si hoc neget Scotus & Gabriel supra citati) tum quia iustitiæ Originalis omnes prorsus passiones, & circa omnia obiecta earum, etiam bona, eas continebat, ne ante rationis, & voluntatis imperium, vel minimè sentirentur: quod in habente passionum dominium, cum prædictâ plenitudine, & extensione non reperitur. Nam, ut docet S. Thomas, *per iustitiam originalem perfectâ ratio continebat inferiores animæ vires, & ipsa ratio perfectebatur à Deo ei subiecta.**

Dices Secundo, Adamum peccasse victum à cupiditate gulæ, ortâ ex inordinato amore coniugis, ut docet S. Bonauentura, & Scotus, in 2. d. 21. & 22. proinde non erat propria iustitiæ originalis talis passionum repressio seu frænatio, ne eum inducerent in peccatum, sicut erat, ne anteuertent

2. 2. q. 25. a. 1.
Aug. t. 89. in Ioan. 88.
a. Rom. 13. 8. 10.
Gal. 5. 14. & Gal. 6. 2.
b. Matth. 22. 38.
c. l. 5. eth. c. 1. & 2. d. l. 8. Ph. tex. 27. c. 1. 2. q. 33. a. 3.

ep. 21. ad Eulstochi. 89.
Th. 3. p. q. 27. a. 4. ad 1. Sc. in 2. d. 29. q. 1. 90. Gab. dist. 30. q. 1. Val. to. 4. d. 1. q. 1. p. 3. §. Po. stremo positæ.
1. 2. q. 85. a. 3.

rent rectam rationem, ergo nec in dominio passionum id reperitur.

91. *Respondeo*, Superatum quidem esse Adamum à passione cupiditatis cibum vetitum expetentis, sed hoc eius peccatum non fuit primum, sed posterius. Primum enim ab eo commissum est, non per instinctum passionis sensibilis circa obiectum aliquod sensibile, sed per malum liberi arbitrij vsu, propria voluntate elicatum, scilicet, per actum internum superbiae, vti docet S. Augustinus & S. Prosper. S. Gregorius, S. Bernardus, & S. Thomas, idque probat Bellarminus ex Eccles. 10. vbi dicitur: *Initium omnis peccati superbia*. Et Tob. 4. *In superbia initium sumpsi omnis perditio*. Et Rom. 5. *Per inobedientiam vnius hominis peccatores constituti sunt multi*, scilicet per voluntatem, quâ noluit subici imperio, & præcepto Dei, quæ voluntas superbia est, sicut è contrarium humilitatis est, subici imperio, & præceptis aliorum, quæ proprie dicitur obedientia. Totius humilitatis summa, inquit S. Bernardus in quodam sermone, in eo videtur consistere, si voluntas nostra divina, (vbi dignum est) subiecta sit voluntati, sicut ait Propheta Psalm. 61. *Nonne Deo subiecta erit anima mea &c.* At vero subiectionem istam triplicem esse necesse est: vt quod certum est Deum velle, id nos velimus omnino. & quod certum est eum nolle, similiter execremur & nos, quod autem incertum est, vtrum velit aut nolit, neque velimus ex toto, neque penitus non velimus.

Cum ergo Adam non obediuerit Deo, superbia peccato succubuit: & ita bene idem S. Bernardus ait: *Et Angelus in caelo, & homo in paradiso iniquitatem meditati sunt, alitridinem affectantes, ille potentia, iste scientia*. Amilla autem per hoc peccatum iustitia originali, tum demum à passione, & vicio gulae victus, comedit cibum vetitum. In occulto, inquit Augustinus, mali esse ceperunt, vt in apertam inobedientiam laberentur. Non enim ad malum opus perueniretur nisi præcessisset mala voluntas. Porro male voluntatis initium quod potuit esse nisi superbia: initium enim omnis peccati superbia. Et infra: *Manifesto ergo apertoque peccato vbi factum est, quod Deus fieri prohibuerat, diabolus hominem non cepisset, nisi iam ille sibi placere cepisset*. Hic enim delectatur, quod dictum est: *Eritis sicut dii*, quod melius esse possent, summo veroque principio coherendo per obedientiam, quam suum sibi existendo principium per superbiam. Quod hac ratione, allatis Sanctorum Patrum testimoniis idem asserentium confirmat Bellarminus: *Nam inter actus malos, prius fuerunt interni, quam externi, tam circa obiectum intelligibile, quam circa sensibile*. Cum enim pars inferior subiecta esset superiori, nec ab eâ deficere posset, nisi prius ipse animus à Deo auersus, ad infima corruisset. Quare fieri non potest, vt amor erga uxorem immoderatus, primum peccatum Adams fuerit. Nam amor ille rei sensibilis erat, videlicet consortij humani, & socialis vite, quam amittere Adamus nolens, maluit legem Dei transgredi, quam vitam sociam contristare. Porro inter

actus interiores, & circa bonum intelligibile, prius est actus circa finem, quam circa media, siquidem media appetuntur propter finem, non contra. Finis autem hominis in malis, est excellentia propria, quæ superbia est obiectum. Non igitur infidelitas, aut aliquid aliud, sed superbia primum peccatum vtriusque primi parentis fuit. Quinquam postea etiam in infidelitatem inciderunt, vt docent Sancti Patres citati ca. 6. Qualis autem ista fuerit superbia, explicat ca. 5. Bellarminus, soluitque obiectiones in contrarium, dicitque: *Post audita verba diaboli: Eritis sicut dii, scientes bonum, & malum, voluere ceperunt intra se, pulchrum esse non pendere ab alio, & simul sine villo precedenti errore, vel deceptione, ceperunt delectari propria potestate (instar delectationis morosa) eamque appetere & vehementer placere sibi, & occupati eiusmodi cogitatione, delectatione, ac desiderio, non erexerunt animum ad Deum, nec cogitauerunt, id nec fieri posse, nec sibi expedire, atque ita ad se magis ac magis paulatim conuersi, & à Deo auersi, cecutire ceperunt, & fidem habere verbis Sathanae, & Dei præcepta minaque contemmere*.

93. *Septimò*, Ad dominium passionum spectat, (si perfectum est) circa idem obiectum specificum diuerso modo, quam antea se habere, pro diuersitate indiuiduorum, in quibus reperitur illud obiectum, seu motuum passionum. Exepli gratiâ: Aliquis ante acquisitum Dei beneficio passionum dominium, vehementer contristabatur vsque ad lacrymas dolore plenas, auditâ morte fratris, vel alterius personæ sibi valde charæ. Si postea acquisierit passionum dominium, auditâ morte alterius personæ, magis sibi quam fuerit illa prior charæ, non sentiet in se istum afflictuum dolorem, sed eo modo tolerabit mortem charissimi amici, quod tolerat mortem aliorum, nullâ sibi sanguinis vel amicitia necessitudine iunctorum, sine vllâ sensibili alteratione corporis, & tristitia animi excipiens nuntium de morte istius secundi amici, charioris multo, quam fuerit prior ille.

De S. Bernardo in eius Vita scribitur, & ab ipomet: *Siccis oculis fratris sui germani, & dilecti Gerardi exequias celebrasse, & corpus tradidisse sepulturae, ne affectus fidem vincere videretur, extraneum tamen quemlibet, vix, aut vnquam sine lacrymis sepeluisse, & non potuisse imperare tristitia, cum potuerit lacryma, & non indulsisse multo stetit, multum tamen turbatum, & mastrum fuisse*. Quinquam aliqui, ne quidem turbationem, aut molestiam magnam sentiunt, in aduersitatibus & calamitatibus magnis ac repentinis. Sic Apostolus Paulus in tribulationum certo genere gaudebat; vnde scripsit: *Gloriamur in tribulationibus*. Et, *Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra*. Tamen in eadem epistola cap. 18. *Non volumus vos ignorare Fratres de tribulatione nostra, quæ facta est in Asia, quoniam supra modum grauati sumus, supra virtutem, ita vt taderet nos etiam viuere*. De Nonnâ Matre sua scriptis S. Gregorius Nazian-

1.3. c. 6.
S. 2.6. in
Cant.

Rom. 5. 3.
2. Cor. 7.

4.

Or. 19. de laudibus patris n. 9.

zianzenus, vt bene explicat Elias Cretenfis, ipsam aliqui aliorum calamitatibus maiorem in modum infecti solitam, ob easq; ingentem dolorem concipere, nullam tamen propria calamitate eam vnquam addo infecti potuisse, vt vel lugubrem vocem ante gratiarum actionem emitteret (primum enim Deo gratias agebat, deinde humanitatis quoque significationem edebat: quorum alterum voluntatis erat, alterum naturae) aut lacrymas ex palpebris exprimeret. Signatis enim crucis signo palpebris, non iam amplius lacryma excidebat. Quod quidem scilicet eius erat, quae etiam ipsi natura vim inferret. Ita naturales quoque animi peremotiones subegerat.

1. par. vite cap. 16.

De B. Clara de monte Falco, celebri illa Ordinis S. Augustini Virgine, mysteris Passionis Christi Domini in corde eius expressis, ad hunc diem spectabilibus illustri, ab Urbano VIII. concessione Missae & Officij diuini die eius obitus a Patribus Augustinianis, & tora diaeclesi Spoletana celebrandi honorata, scribit Baptista Pergilius, eam non fleuisse mortem suae Sororis Ioanuae, ac si nulla communio sanguinis cum ea intercessisset, tamen per tres continuos dies, copiosas effudisse lacrymas, eod quod eius morte priuatam se videret magisterio Ioanuae, cuius directione & consiliis pro cursu spiritualis vitae antea utebatur.

Vita P. Alua. c. 51. §. 1. p. 607.

Sic S. Terefia, auditam morte Nostri P. Baltharis Aluarez sui praecipui Confessarij, a quo se maxime in spiritu adiutam praedicabat, & quae sui defenforem contra graues censuras linguarum maledicarum experta erat, amarissimè fleuit per duas horas; auditam verò germani sui fratris morte, ne guttulam lacrymae profudit. Eodem modo aliorum similibus mortem deplorabat.

Itepl. 3. c. 25. vite.

1 §. c. 1.

Enituit hoc in S. P. N. Ignatio, vt scribit Ribadeneyra: qui dum agrotaret, admonitus à medico ne se angoribus daret, neque tristioribus rebus occuparetur, cogitare attentè secum cepit, num res tam noua & acerbata sibi posset accidere, quae se molesta aliqua posset afficere & perpetuam animi securitatem perturbaret. Haec cogitanti, illud (quod maxime insidebat animo) solum occurrit, si quo modo Societas nostra dissolueretur. Progressus est longius, & vt se excuteret, ac diligentius perreteret, quae fuit ex se, quam diuturna haec molestia futura esset: statuebatq; si hoc nulla culpa sua euemisset, post quartam hora partem, quam in oratione posuisset, seque collegisset, se si quid ex ea re capisset molestiae, sacre depositurum, etiam si, inquit, vniuersa Societas deleatur, & tanquam sal aqua dissoluatur.

94.

Item ad hunc dominij effectum spectat omnino ob maiorem iniuriam sibi iniquè & iniquo modo illatam non perturbari, nec alterari in corpore vlla passione doloris, vel irae, vel tristitiae: si tamen alteri seruo Dei, vel Ecclesiae, vel communitati, aut priuatae personae, etiam Ethnicae, reficiat illatam iniquè iniuriam, ob eam illatam sentire in se passionem magni doloris, &

tristitiae, & ex impulsu Charitatis, teneram commiserationem: vt i & ob tam multa peccata, quibus Diuina Maiestas offenditur, praeterint ab his, qui vel ratione litatus, vel ratione beneficiorum magnorum à Deo perceptorum, deberent esse ceteris meliores. Ex his, inquit S. Chryostomus, oportet tristari, de his dolere, de his morderi. Ita Paulus pro peccatoribus tristabatur, ita lugebat: ait enim: Ex multa tribulatione & compressione cordis scripsi vobis per multas lacrymas. Quoniam enim de propriis non habebat quod lugeret, hoc pro alienis agebat: quin & illa secundum lucis rationem propria putabat. Alij scandalizabantur, & ipse vrebatur; alij infirmabantur, & ipse. Bona est talis tristitia, omnimundanam melior letitia: ita lugentem omnibus hominibus praepone. Quanquam talis tristitia praecipue oritur ex vehementi erga Deum dilectione, cui praeparat faciliorem aditum passionum dominium, restituta rebellione inordinatae tristitiae, ex aliis sensibilibus obiectis exurgere solita; solum enim obiectum sensibile, est passio- num corporalium obiectum, vt docet S. Tho- mas cum Theologis aliis.

De tale dominium irae habentibus scribit S. Diadochus: Qui voluntate quadam insatiabilis diligit Dominum, tamen si insinitis contumeliis, & incommodis ab alio afficiatur, tamen non irascitur ei, sed potius cum eo qui contumelias, & damna intulit, manet copulatus: in eos verò solum incitatur, & incenditur, qui in pauperes inuadunt, aut in Deum, sicut ait scriptura, iniquitatem loquuntur, aut alio quopiam modo non bene viuunt. Qui enim plus iam Deum quam se diligit, non amplius se diligit, sed Deum solum, non iam honorem suum sectatur, sed magis iustitiam eius honorari cupit, à quo ipse honore immortalis honoratus est: idque non parua quadam voluntate expetit, quin potius habet deinceps huiusmodi affectum animi tanquam habitu susceptum propter multam experientiam Charitatis Dei.

Dicit Tertius. Cum passiones per modum naturae operentur, & ratione careant, quomodo fieri potest, vt excitetur ira, vel tristitia, aut dolor potius circa vnā personam, quam alteram, cum aequè causam seu motiuum suum habeat in vnā personā, ac in altera? & quandoque magis in vnā, quam in alterā, cum tamen circa illam minus commoueat, quam circa hanc? Respondeo. Eth passiones in se consideratae, dum per modum naturae operantur, aequè ferantur in suum motiuum, vbi illud per imaginationem, vel sensum apprehenditur, & magis in illud, in quo illud est maius; tamen in quantum reguntur à ratione illius, qui dominium passionum habet, imperio rationis, & dominatu in passionem fit, vt non aequaliter ferantur in aequalia obiecta sua, & motiua, & in quaedam prorsus non ferantur, quia circa quaedam sunt penitus subiugatae pleno dominio, & quasi despotico imperio rationis & voluntatis. Passiones enim suae naturae relictas, vt ait Plato in Phaedro,

95. h. 65. ad pop. 2. Cor. 1.

1. 2. q. 13. a. 1.

cap. 91.

96.

dro, sunt sicut pulli equorum generosi sine auriga, qui melius currunt per plantiam, quam ad montes; sed si auriga eos, scilicet anima, moderetur, & velit ut tardè procedant in planitie, citò montes ascendendo, coguntur ita progredi: sic & passiones imperante ratione, ac voluntate, minus se effundunt ad quædam obiecta, in quibus est plus de sensibilitate, magis ad alia, ad quæ naturâ suâ non ita propendunt. Et ita etiam S. Diadochus moderantem suas passiones, ait esse aurigam sensuum hominis in equi virtutis constantem, vehereque inter medias demonum copias, quæ aurigam continentia, in timore Dei omni tempore exercentem. Et S. Hieronymus Pelusiotæ, Rationem ira, & cupiditatis (& alii passionibus) aurige in modum insidere oportere, scribit. Et ut alibi ait, commendans virtutem rationis moderatricem: Nihil virtute fortius est, nec violentius. Ipsa enim rerum mutationes vincens, ab ipsi vinci minime sustinet: verum omnes honesti ac decori habenas immitens, auriga, munere fungitur ducitque, quod lubet. Similia docet S. Hieronymus. Quod aliter explicat S. Ambrosius: Anima est curru, habet equos bonos & malos. Boni equi, virtutes sunt anime; mali equi, passiones sunt corporis. Christus est rector huius carnis, qui malos equos restringit, & reuocat, bonos incitat. Boni equi sunt quatuor: Prudentia, Temperantia, Fortitudo, Iustitia. Mali equi, Iracundia, Concupiscentia, Timor, Iniquitas. Interdum ipsi equi inter se disident, & aut Iracundia protendit, aut Timor, & se invicem impediunt, & cursum retardant &c. Sed Christus rector huius carnis, per rationem tanquam aurigam moderatur bonos equos, & frænâ malos, ne precipitem curru deferant ad foveas vitorum. Et sic propter hoc imperium, sunt bonæ, vel malæ moraliter (prout ordinantur ad bonum, vel malum finem, & magis sunt voluntariæ, & bonæ, vel malæ, quàm sint actus membrorum exteriorum voluntarij: quia appetitus sensitivus fons passionum est propinquior rationi & voluntati (ex quâ bonitas, & malitia moralis derivatur, in motus passionum, & actiones exteriores membrorum) sic per imperium voluntatis & rationis, is qui est passionum dominus, illas ita regit, ut circa quædam obiecta in individuo non exurgant, circa alia minus exurgant, quàm facerent, si ex naturæ solius impetu, sine rationis ductu operarentur. Idè ob hanc obedientiam passionum, prout à ratione diriguntur, Aristoteles eas appellat rationales, quasi participent extrinsecè, rationem.

Confirmatur hæc doctrina testimonio S. Chrysostomi, qui ait Davidem conuicti proficillum à Semei, non fuisse ei indignatum, & venisse ne mactaretur, tamen eodem ipso tempore indignatum esse filio Saruæ, volenti atque putare caput eius. Potest ergo beneficium Divinæ gratiæ, & per eam acquisiti dominij passionum à ratione frænatarum, eadem passio ferri in vnum obiectum, & non ferri in aliud maius.

Sic fieri solet, ut passionum Dominus, nullos proflus factos in se motus, sentiat conuertendo diu solus cum solis personis formosissimis, illis verò absentibus solus existens, experiatur in se motus turpes ab inuoluntariâ imaginatione rerum fœdarum excitatos.

Octauo hii qui habent passionum dominium, habent sibi beneficio diuinæ gratiæ, ita in bono obediens passiones, etiam in rebus valde antea molestis sensualitati & amori proprio, ut ad primam representationem obiecti mali vitandi, vel à naturâ causatam, vel à gratia menti propolitam, adhuc ante vsum liberum rationis, & voluntatis, per modum motus primo primis statim sine vllâ morâ sentiant in se, idque vehementem, & valde intensam passionem, vel odij, vel abominationis, vel iræ contra rem malam. E contrario verò ad similem apprehensionem, vel representationem boni alicuius, menti suæ factam, domini passionum suarum, repente sentiunt, quasi in eodem instanti, per modum motus primo primi, ingens desiderium illius boni, & quandam delectationem in bono sic apprehenso. Et tales passiones circa bonum, præueniebant etiam in B. Virgine rationem, iudicio S. Thomæ, & in Adamo, ut quidam putant infra citandi numero 167. Simile quid naturaliter in naturalibus artibus contingit. Nam, ut scripsit Aristoteles, *Arti perfecta non deliberatam sibi facili est actus suus. Idem præstantius facit gratia Dei per naturam, eam in repentinis calibus excitans ad actus supernaturales, & adiuuans in eorum exercitio. Et hoc est ut ait S. Augustinus, passiones ita moderari & frænare, ut in vsum iustitiæ conuertantur.* Nam indomita passio si præueniat iudicium rationis, & in animo præualeat, inquit S. Thomas, *ut ei consentiatur, impedit consilium, & iudicium rationis; si verò sequatur ex ratione imperatâ, adiuuat ad exequendum imperium rationis.* Pulchrè hoc declarat B. Laurentius Iustinianus: *Dulcis prorsus est carnis illecebra, & natura copulata consolatio, semper spiritus inimicatur, donec & ipsa spiritus suauitate pascatur. Tum spiritualis effecta, pari modulatione persoluit obsequium. Hoc in se Prophetæ persentens inquit: Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum vivum.* Quod S. Macrina soror S. Gregorij Nysseni, vel potius ipse nomine eius sic declarat in quadam disputatione: *Si ratio, quæ præcipua natura nostra pars est, eorum quæ extrinsecus nobis superinducta sunt, principatum obtineat (loquitur autem ibi propriè de passionibus illis) nullus eiusmodi motus nobis ad vitij ministerium efficacis fuerit: metu quidem obedientiam, irâ verò fortitudinem, imiditate cautionem, atque securitatem ingenerant: cupiditatis item impetu, diuinam simul & immortalem nobis voluptatem conciliante. Sin autem ratio habenas omittat, & tanquam auriga aliquis implicitus curru retro ab eo trahatur, illoque abripiatur, quocunque eum rationis expertus motus immensiorum auferat, tunc in perturbationem, appetitiones*

97.
98.
Psal. 83.
de anima & resur.
BB

conuertuntur, quale nimirum etiam in brutis videre licet. Et nisi per rationem ad id quod res postulat, ac rectum est, ducantur, sed potentatum mentis superens affectus ac perturbationes ab cogitatrice, atque diuina natura, dum imperi. & ardore eiusmodi affectuum atque perturbationum in pecudem degenerat, & effertur ad rationis expertem, stultam ac amantem naturam homo transit, atque transformatur.

Qui tamen pij affectus erga bonum sic apprehensum, ut & contra malum menti representatum, sunt beneficia, & effectus Diuinae gratiae, per quam gratiam Deus ad vitanda mala, & facienda bona semper suppeditat his, qui illi ex toto corde seruiunt, & toto conatu attendunt suo in virtutibus profectur, iuxta illud dictum S. Innocentij Papa: Quotidiana praestat ille praesidia, quibus nisi freti consistique nitamur, nequaquam humanos vincere poterimus errores. Et, ut scribit S. Hieronymus, Nihil boni operis agere potest (homo) absque eo, qui ita concessit liberum arbitrium, ut suam per singula opera gratiam non negaret. Et quidem praeueniendo per excitantem gratiam nostrum liberum consensum ad pias cogitationes, iuste, inquit S. Leo, instat praecipto, qui praecurrit auxilio. Maxime autem praecurrit in his, qui prioribus Dei auxiliis rite cooperantur. Nam, ut scribit S.

99. epist. ad Concil. 100. Carthage quae est 91. apud S. August. epist. ad Cyprian. S. 16. de pass. Do.

1.1. in c. 12. Luc.

1.1. cont. duas. ep. Pelag. cap. 5.

hom. 9. in Ezech. l. de pr. & lib. arb.

101.

Rib. l. 5. cap. 5. 102.

Ambrosius, Vtique Domini virtus studij cooperatur humani, ut nemo possit edificare sine Domino; nemo custodire sine Domino; nemo quinquam incipere sine Domino. Quia, ut ait S. Augustinus, Liberum arbitrium ad bene pieque volendum non valet, nisi ipsa voluntas hominis, Dei gratia fuerit liberata; & ad omne bonum actionis, sermonis, cogitationis, adiuta. Ideo, inquit S. Gregorius Papa, Nos praueuit ut velimus, & volentes subsequitur, ne inuicem velimus. Conatus enim nostri, ut scribit S. Bernardus, & casii sunt, si non adiuuentur; & nulli, si non excitentur.

Nond Dominium passionum hoc quoque adfert illud habenti ut postquam per imperium rationis & voluntatis, concitant in se aliquem passionis motum ordinatum, & necessarium, eoque vsus est quantum satis erit, statim motus ille conuiescat, & relinquit hominem in illa quiete, & statu pacifico ac laeto; quem habuit ante passionem illam, a se ex dictamine rectae rationis & virtutis imperatam. Obseruauerunt hoc in S. P. N. Ignatio domestici: Vidimus persape,

vidimus persape, inquit oculatus testis Ribadeneira, illum affabiliter, hilariterque & magna animi equitate colloquerem cum suis, accersere aliquem, quem obiurgare vellet, primoque illius aspectu commutare vultum, ad severitatem componere, & quasi iratus esset, grauius hominem corripere, & castigare. Statim tamen atque ille excesserat, ne puncto quidem temporis interiecto, ad suam illam tranquillitatem, inuanditatemque sermonis, sereno vultu, explicata fronte rediisse: perinde ac si nunquam, aut ille interuenisset, aut quodquam ipse obiurgasset, itaque apparebat nihil animo fuisse commotum, ac seueram illam obiurgationis personam, & suscepisse

cum vellet, & deposuisse. Quod in reliquis eius actionibus videre fuit, ut ex illis perluceret moderatio animi, & tranquillissimus secura mentis status.

Decimo, Dominium passionum hoc quoque efficit in eo, qui illud habet, ut semper sit in eodem statu, semper aequè dispositus ad omnia sine vlla variatione. Hoc in B. Laurentio Iustiano obseruauit vita eius scriptor. Hoc quoque de S. Ignatio scribit Ribadeneira: Eundem tenorem semper tenuit in rebus gerendis, & perpetuitatem in omni vita. Nam quamuis corpore aliter atque aliter affectus esset, & propter valetudinis varietatem, ad res tractandas, vel magis, vel minus apius, animo tamen semper idem erat: ut ad aliquid ab eo imperandum, aut consiciendum, obseruare tempus & opportunitatem nihil esset necesse. Nam siue illum Sanctissimo Missae sacrificio peracto, siue prandio, conueniens e lecto surgentem, aut ab oratione, perinde erat: siue res letae, siue tristes essent: denique in nulla rerum dissimilitudine ac varietate, varius ipse, siueque dissimilis fuit. Quae animi aequabilitas, perpetuaque constantia in corpore etiam redundabat.

103.

Vita c. 7. l. 5. c. 5.

104.

Vndecimo, his, quibus Deus dedit passionum suarum dominium, dat quoque perpetuam quandam & vehementem inclinationem ad omnia ea faciendae, quae agnoscent placere Deo, maiorem, quam ad humanas, etiam non malas, refrenationes, & solatia honesta, Repressis enim per dominium passionum, motibus inordinatis passionum, qui hominem immortificatum vehementer incitant ad humana oblectamenta, sensibus & amoti proprio iucunda, & aperiunt ad studij pietatis, sensuatiua indomite molestis, & repugnantiam ad res spirituales excitant, tunc habitus virtutum intensi, qui semper comitantur, & pariunt passionum dominij, sublati per illud impedimentum exorbitantium passionum, vires suas exerunt, & longè magis inclinant hominem ad studia pietatis, quam se antea fenserat inclinatum ad actus peccati, & ad indifferentes non malas consolationes, & recreationes humanas; à quibus post acquisitionem dominij cum intensis habitibus virtutum, potius sensibilem sentit animi auersionem, etiam in ipsa sensualitate, & parte inferiore, ut certissima talium docet experientia. Ad quam iuuant

Primò, illi virtutum quasi signiculi, qui, ut ait S. Dionysius Areopagita, obscurantur, & extinguuntur vitij amore, & a natura insiti sunt, ut illi illustretur. Et hanc fortè ob causam S. Clementis ait, Naturalem esse viam virtutis, hoc est, virtutis, viam verè uirtutis, id est vitij, esse inductam, qua non voluntate Dei accidit, sed insidit aduersarij. Quamobrem S. Chrysostomus, & S. Augustinus ait, secundum naturam nobis esse virtutem: Et S. Bernardus, Naturalem. Et S. Diadochus ait, viros perfectos, uelut naturalem habere humilitatem. Et iterum S. Bernardus ait, quosdam tanquam naturaliter omnem malum respuere, & quod bonum est amplecti: Et S. Thoma

105.

Dion. c. 1. eccl. hist. Cle. l. 1. Cist. c. 1. Ch. h. 2. 4. in Matth. & h. 12. in 1. Cor. & h. 1. in ep. Ephes. Aug. l. 11. c. 11. & de lib. arb. lib. 3. cap. 11. mas.

mas, esse naturalem secundum quandam inchoationem: Et S. Basilius, virtutes putandas ait nostram esse possessionem si per exercitium cum nostra quasi natura coalescant: Et Saluianus ponderans illud Aet. 17. 28. In ipso viuimus, mouemur, & sumus. Non dixit, inquit, ab ipso nos, sed in ipso moueri, docens scilicet, insitam intra virtutes sacras omnium nostrum esse substantiam. Hoc sensu dixit S. Gregorius Nyllenus: is qui te formauit, tale bonum statim ita natura quasi inessentiauit, sive consubstantiauit, & incorporauit. Tui enim fabricationi, & consuetudini Deus sua natura bonorum simulachra similitudinesq; , & quasi imitamenta impressit, & informauit, velut certam quandam sculptili figuram praeformans & fingens. Sed vitiofitas diuinam imaginem & bonum turpibus relamentis obductum & occultatum inutile tibi fecit. Non quod bonum virtutis supernaturalis in creatione nobis inditum sit, sed inclinatio ad bonum naturalis virtutis. Virtus enim, vt scribit S. Bernardus, est filia rationis, sed magis gratiae: vis enim quadam est ex natura, vt autem virtus sit, habet ex gratia. Vis est ex iudicio approbantis rationis, virtus autem ex appetitu illuminata voluntatis. Quam naturalem ad virtutem inclinationem, non tantum Sancti, sed etiam Sapientes Ethnici agnouerunt homini a natura inesse. Quod pulchre distinguit B. Laurentius Iustinianus, ser. de S. Luca ostendens quid a natura, quid a peccato in nobis oriatur: Cor nostrum, inquit, sponsi hortus est naturaliter quidem secundus, & ad sponsum suscipiendum idoneus: si tamen neglectus non maneat. Tanquam ab opifice summo conditus bene, semper naturaliter tendit ad bonum, quanquam ad adolescentiam hominis ad malum pronus appareret. Ceterum hoc non ex natura, sed ex collusione originalis cognoscitur emanare peccati. Illa tamen natura inclinatio ad virtutem non est dispositio positua ad dona gratiae. Quocirca meritò S. Prosper libro cont. Collatorum c. 27. reprehendit Cassianum, quòd Col. lat. 13. c. 12. scripsisset, *Omni anime naturaliter virtutum semina, beneficio creationis inserta esse.* Hoc enim in alio sensu, ij. quos supra vidimus, praecipui Sancti Patres docuerunt, non existimantes per haec naturalia virtutum semina hominem ad gratiam disponi, vt insenserunt Semipelagiani; putantes ea esse inchoationes quasdam fidei, & aliarum supernaturalium virtutum.

Secundo iuuant praeteriti actus virtutum acquiruntur, quia auxerunt habitus illos virtutū. Vt enim bene docet S. Thomas, per exercitium, actuum, quo acquiruntur virtutes morales, tolluntur contrariae dispositiones, ex praecedentibus actibus contrariis in homine relictae, inducentes difficultatem in operando, quam virtutes morales infusa, simul cum charitate inseparabiliter infundi, & amitti solita, tollere non possunt.

Dicen: Cum passionum nostrarum obiectum, sit tandem res aliqua sensibilis, non verò spiritualis, quae proprie est voluntatis & intellectus obiectum, quomodo fieri potest, vt passiones

hominem inclinent ad opera virtutum, quae sunt circa res spirituales & non sensibiles: Nulla enim potentia potest excedere suas vires, & versari circa obiectum non suum, vt constanter Philosophi & Theologi docent.

Respondeo: Quamuis passiones naturam suam tantum circa obiectum sensibile versentur, & id eò persistendo in modo operandi eis a natura indito, non possint ferri in obiectum spirituale, non sensibile, possunt tamen in quantum imperante ratione, & voluntate (dum subingatur sunt iis) ab eis diriguntur, & ordinantur, & quasi eleuantur per actus virtutum, ad hoc, vt quasi coniunctis viribus versentur circa obiecta spiritualia virtutum. Et hoc est, quod ait S. Augustinus, illas conuertere in usum iustitiae: Et quod ait S. Thomas, eas dum sequuntur rationis imperium adiuuare ad exequendum illud. Deinde quia sunt multa opera virtutum etiam supernaturalium, & infusarum sensibilia, vt sunt sacrificia, orationes vocales, peregrinationes, ieiunia, penitentiae exteriores, genuflexiones, colloquia de rebus piis, & his similia, continentur haec omnia quoad suum materiale intra latitudinem obiecti sensibilis, ac proinde passiones & imperatae a virtutibus infusis supernaturalibus, & immediatè mortae a virtutibus moralibus acquisitis, quae inhererent in potentiis concupiscibili & irascibili, possunt versari etiam circa opera exteriora virtutum, & ad illa vehementius inclinare suum Dominum, qui eas subingauit, quam ad opera indifferentia non virtuosa.

Quia verò dominium passionum reddit facilius exercitium virtutum moralium acquisitionem, ob passionum motus, ei contrarios, frenatos, & quia ipsis passionibus edomitis virtutibus ad exercitium virtutum, vt supra diximus ex S. Augustino, id eò non solae virtutes, quae erant ante acquisitionem passionum dominium, sed etiam ipsarum passionum dominium (modo infra explicando) confert vehementem inclinationem actualem ad omnia studia pietatis (de qua hic agitur) & non patitur vigere illam resistentiam, & repugnantiam ad opera virtutum, quae viget in non habentibus passionum dominium. Qui enim secundum Deum viuunt, inquit S. Prosper (vti l. 3. de vita viuunt hi, qui habent passiones edomitas) non quod eum carnaliter delectat, sed quod adificat spiritualiter facit: & omnia desideria carnis, spiritualis desiderij delectatione compescit: futura praesentibus anteponeit, carnem spiritui subdit, & quidquid cupit, aut agit, non vult ex sua, sed ex Dei sui voluntate pendere, cui placere totis viribus concupiscit. Denique passionum dominium medetur quatuor vulneribus in naturam humanam a peccato originali relictis, de quibus sic S. Thomas disputat: Sunt, inquit, quatuor potentiae animae, quae possunt esse subiecta virtutum: scilicet Ratio, in qua est prudentia; voluntas, in qua est iustitia; irascibilis, in qua est fortitudo; Concupiscibilis, in qua est temperantia. In quantum ergo ratio desti-

L. 9. ciuit. cap. 5. 1. 2. q. 9. a. 2. ad 3.

num. 97. l. 9. ciuit. cap. 5. §. 3. inclinatio.

107. vti l. 3. de vita cont. c. 1.

1. 2. q. 85. a. 3.

desinitur suo ordine ad verum, est vulnus ignorantia; inquantum voluntas desinitur ordine ad bonum, est vulnus malitia; inquantum irascibilis desinitur ordine ad arduum, est vulnus infirmitatis; inquantum vero concupiscentia desinitur ordine ad delectabile moderatum ratione, est vulnus concupiscentia. Quocirca, ut à ratione incipiam, hoc quoque

108. Duodecimò, præstat dominium passionum, vt ratio nostra vtatur magnâ quiete in suis actionibus, ex quâ quiete oritur, vt sit valdè attempa ad eas, de quibus cogitat, & quæ per voluntatē, siue per se, siue per Deum motam, & excitatam, cogitat exequi in honorem & gloriam Dei; vel ob amorem alicuius virtutis.

109. Nam, vt bene docet S. Thomas, passio tripliciter impedit considerationem rationis, ne in particulari consideret, id quod sit in vniuersali, (quod si consideraret, non peccaret) Primò quidem per distractionem quandam: quia (vt dixerat articulo præcedenti S. Thomas) in operibus anima requiritur quædam intentio, qua dum vehementer applicatur ad vñū (vti facit passio) non potest alteri vehementer attendere (& sic distrahitur à suo actu.) Secundò impedit considerationem rationis per contrarietatem: quia plerumque passio inclinat ad contrarium huius quod scientia vniuersalis habet. (scilicet de re aliquâ faciendâ, vel non faciendâ in genere.) Tertio per quandâ immutationem corporalem, ex quâ ratio quodammodo ligatur, ne liberè in actum exeat: sicut etiam somnus, vel ebrietas, quadam corporali transmutatione factâ, ligat vsus rationis: multi enim propter abundantiam amoris, & ira sunt in insaniam conuersi. Et per hunc modum passio trahit rationem ad iudicandum in particulari, contra scientiam quam habet in vniuersali.

Quocirca has passiones subiciendo dominio, ratio corroboratur, ne in suis piis cogitationibus, de fugiendis malis, & de faciendis ac perficiendis bonis impediatur. Et hoc modo dominium passionum medetur vulnere relicto ex peccato originali in ratione; quod vulnus S. Thomas cum Theologis appellat, vulnus ignorantia; quod cum etiam per alia peccata augeatur, vt idem docet ibidem (quia per peccatum ratio hebetatur in agendis) dum continetur ratio in suis actibus, ab impedimentis passionum, partim impeditur noua hebetudo à passione proueniens, partim antiqua excluditur, per attentam considerationem rationis de rebus agendis, quâ passiones indomitæ solent infestare: quia, vt ait S.

110. Thomas, in operabilibus passio agit contra scientiam vniuersalem, absente consideratione in particulari. Hæc autem non abest, dum ratio per passionum dominium adiuta, & vallata cõtra impetus passionum, attendit benè suis actibus, & cogitationibus, & per virtutes inherentes in eâ, ac per dona Spiritus Sancti, inclinatur ad eliciendos perfectè suos actus, ac ad executionem bonorum operum, per motionem voluntatis subsecuturam, ordinatur, & quasi impellitur, eo modo, quo habitus impellunt potentias, quibus inheret, ad

1.2. q. 85. a. 3. exercitium promptū, & constans suorum actuum. 111.

exercitium promptū, & constans suorum actuum.

Decimotertio, Dominium passionum etiâ voluntati prodest, corroborando eam, ne à motibus passionum appetitus sensitui, etiam indirectè, trahatur aut moueatur ad aliquid volendū vel nolendū contra rectam rationem. Nā directè voluntatem nostram, passio mouere non potest, sed solus Deus, & tanquam obiectū eius, quippe cum sit bonum vniuersale, & tanquam is, qui creat virtutem volendi, vt docet S. Thomas, & sic eam per se interius efficaciter inclinat ad actum suum, seu in rem volitam: quomodo nec Angelus eam potest mouere, sed tantum vel per modum suadentis (proponedo per species imaginationis intellectui obiectas, sub similitudinibus sensibilibus, sic enim illuminant homines) vel concitando passiones in appetitu sensitui, per quas etsi non cogatur, inclinatur tamen voluntas ad aliquid volendum. Indirectè tamen voluntatem potest passio mouere dupliciter iuxta doctrinam S. Thomæ: Vno quidem modo secundum abstractionem quandam. Cum enim omnes potentia anime, in vnâ essentia anime radicentur, necesse est, quod quando vna potentia intenditur in suo actu, altera in suo actu remittatur: vel etiâ totaliter in suo actu impediatur: tum quia omnis virtus ad plura dispersa sit minor: vnde è contrario, quando intenditur circa vnum, minus potest ad alia dispergi: tum quia in operibus anime requiritur quædam attentio, quæ dum vehementer applicatur ad vnum, non potest alteri vehementer attendere. Et secundum hunc modum per quandam distractionem, quando motus appetitus sensitui fortificatur secundum quancunque passionem, necesse est, quod remittatur, vel totaliter impediatur motus proprius appetitus rationalis, qui est voluntas.

Alio modo ex parte obiecti voluntatis, quod est bonum ratione apprehensum: Impeditur enim iudicium, & apprehensio rationis, propter vehementem & inordinatam apprehensionem imaginationis, & iudicium virtutis estimatiue, vt patet in amentibus. Manifestum est autem quod passionem appetitus sensitui sequitur imaginationis apprehensio, & iudicium estimatiue, sicut etiam dispositionem lingue, sequitur iudicium gustus. Vnde videmus quod homines in aliquâ passione existentes, non facile imaginatione auerunt ab his, circa quæ afficiuntur. Vnde per consequens, iudicium rationis plerumq; sequitur passionem appetitus sensitui; & per consequens motus voluntatis, qui natus est semper sequi iudicium rationis.

Cum ergo per dominium passionum, qui est illo præditus, comprimat passionū motus inordinatos, non permittit à passione distrahi voluntatem ab eo, quod ordinatè velle debet, & quicquam immutari circa iudicium de obiecto voluntatis, quamuis ipsa passio non sit directè voluntatis obiectum. Et hæc ratione per dominium passionum, non solum intellectus, sed etiam voluntas corroboratur, vt rectè suis actibus attendant Domini passionum, eoque Diuine voluntati conformentur, ac subiciantur, & iuxta Dei voluntatem

Iustitiam omnia faciant interire, & exteriùs similiter ea, & eo modo per membra exequatur, quæ exequi debent. Hinc apparet, per passionum dominium etiam vitium curari volutatis, quod S. Thomas appellat *vulnus malitiæ*, per quod voluntas delinquitur ordine ad bonum. Curatur autem plus, vel minus, prout est maior vel minor passionum dominium. Cum enim hic ordo retardetur, & impediatur quâdoque totaliter per vehementiam passionum, cum in domino eam illa non sit, expedito cursu voluntas tendit in obiectum suum, habens ducem præferentem faciem, intellectu rectum iudicium, (ut supra dictum est) similiter corroboratum.

Decimo quarto Per dominium passionum etiam corporis sensus, & actiones eorum rectè ordinantur, & disponuntur, idque variis modis.

Primo enim sensus continentur in officio, ne quicquam voluntariè cupiant percipere, contra rectam rationem, & Dei voluntatem.

Secundo, si contingat inuitus aliquando obiectum representari repugnans rectæ rationi, ab illo abhorrent, & non sinunt se pertrahi ad quicquam displicens Deo in vsu sensuum.

Tertio quando opus est, & quamdiu opus est vi sensibus, exercent suas sensationes sine repugnantiâ, & sine affectu inordinato, oculus legendo res bonas, quarum lectio præscripta est; auris audiendo ea, quæ audiri debent; gustus ea gustando quæ oblata sunt, delicatiora sine auiditate, & inordinatâ oblectatione palati. Imò aliquos in nostrâ Societate noui, qui ad hanc gustus mortificationem, & dominium perueniunt, ut ne quidem appetitum naturalem sentirent magis propendere ad cibos meliores, quam ad deteriores, sed potius è contrâ naturali propensione non oblitente, magis voluntatis affectu ferantur erga viiores, quam erga pretiosiores, & exquisitè conditos, magisque lapidosos. Ita corporis naturalibus affectionibus dominante ratione, & passionibus imperante, diuina gratiæ beneficio.

Quarto, perducuntur quoque à passionum dominio ad eum statum sensus, ut non refrigant, sed amplectantur ea obiecta amata, & ex Dei amore adhibenda, quæ antea refugiebant, ut sunt cibi viles & insipidi, dura cubatio, amotio aspectus à campis, & hortis, & similibus rebus recreationis, ad quas natura, passiones habens indomitas, vehementer propendet.

Quinto, perducuntur sensus ad eam perfectionem, ut positum sentiant inclinationem & promptitudinem ad res molestas ob Dei amorem percipiendas, non minorem, quam antè se sentirent ad res iucundas, imò quandoque maiorem, & tam vehementem, ut frano opus sit. Quod non tantum oritur (etsi principaliter inde oritur) ex virtutis partibus superioribus excellentiâ, passionibus tanquam instrumentis ventium ad opera mortificationis externæ, sed

verè etiam in ipso appetitu sensitivo (qui est subiectum & origo passionum) relinquitur positiva, & habitualis propensio, & inclinatio sensibilis ad obiecta sensibilia, quæ antea illi erant valde molesta.

Quod ut Tyrones melius percipiant, scire debent, quadruplicem esse in omnibus hominibus adultis inclinationem ad opera virtutum per modum habitus in singulis manentem, hoc est manentem non certo aliquo, & breuissimo tempore, & quasi per modum transeuntis, sed diu quamdiu virtus in homine manet.

Prima inclinatio est naturalis, in ipsa natura, à Deo auctore naturæ, & amatore virtutis, et in creatione indita, & à Sanctis, & ab Ethnicis Philosophis citatis supra à me, agnita & commendata.

Secunda inclinatio, ad opera virtutum moralium in nobis oritur ab acquisitis virtutibus per actus vsuocos, seu iis similes productos seu elicitos antè acquisitionem passionum dominium. Humilitas enim tantum acquiritur per actus humilitatis: Patientia tantum per actus patientiæ, & sic alia acquiruntur. Et tam prima, quam hæc secunda inclinatio, est etiam in hominibus impiis, & in Ethnicis, quorum actus heroicis moralium virtutum Historici Ethnici multos descriperunt, & nunc etiam in quibusdam hæreticis eos videmus, & vi sunt elemosinæ, condonationes iniuriarum, actus gratitudinis, adorationes diuinæ Maiestatis, &c.

Tertia inclinatio ad opera virtutum oritur ex virtutibus tum infusis, tum acquisitis, in iustificatione, & postea illa in homine iusto durante, & per actus virtutum, præsertim per mortificationes (seu quod idem est, per repressiones) insurgentium passionum continuatâ magis ac magis auctis. Singula enim virtutes tam infusæ, quam acquisitæ (infra explicandæ) inclinant potentias, quibus inhaerent, ad opera virtutum. Cum autem mortificationum actus sunt, iis per quos propriè sensim acquiritur passionum dominium, & ut loquar more scholastico, sunt passionum dominium in fieri, idè hæc inchoata inclinatio ad opera virtutum, attribuenda est crescenti passionum dominio: sed multo magis, dum illud acquisitum est, ve iam dicam.

Quarta inclinatio ad opera virtutum, quam dico esse effectum perfecti dominij passionis, est ea, quæ oritur à virtutum moralium virtutibus, acquisitis per actus elicitos ab homine, postquam acquisitum passionum dominium, huius enim beneficio, ob sublata, vel saltem imminuta impedimenta virtutum, à passionum motibus inordinatis oriri solita, virtutes morales suos actus facilius, promptius, frequentius, frequentiusque eliciunt, & eum per eos augetur virtutum habitus, ac per hos maior ac maior semper inclinatio ad opera bona

causetur, idèd ea dominio passionum, tanquam eius effectus debet adscribi. Idèd S. Ecclesia petit in quadam missa, vt terrenis affectibus mitigatis facilius caelestia capiamus. Dant enim hanc facilitatem virtutes cum dominio passionum introductæ; quia, vt docet S. Thomas, & experientia ostendit, virtutes perficiunt nos ad prosequendum debite inclinationes naturales.

Or. fer. 4. & 5. post Dom. 4. quadrag.

2. 2. q. 108. 2. 2.

Sexto Hoc quoque beneficium sensibus adfert passionum dominium, siue immediatè, vt ex obiectis sensibilibus, quæ percipiunt (antè solitis motus inordinatos excitare) repentè excitentur ad affectus prorsus contrarios, Diuina gratiâ patriim immediatè per sua auxilia transeuntia, partim mediantibus virtutibus infusis, & acquisitis, vtendo ad illos eliciendos. Vidimus, inquit Ribadeneyra scribens de S. Ignatio nostro, frequenter illum ex tenuissimis rebus, ad Deum, qui in minimis etiam maximus est, ascendentem, ex plantula frondis, florù fructus vnus aspectu, ex vermibus alicuius, aut bestiole consideratione, supra calos assolentem se, & ad ea quæ à sensibus remota sunt penetrantem, capientemque è singulis vtilissima documenta ad totius informationem vite.

115. 1. 5. cap. 1.

Quin imò, qui dominium passionum assequuti sunt, siue ex auditione peccatorum grauissimorum in confessione sacramentali, siue tantum lasciuorum, quibus quandoque noctu lasciuo oberrantes implent plateas, sensibilibiter excitantur (Deo mortificationem passionum remunerante) ad intensissimos actus amoris erga Deum, odij & doloris de peccatis, & ad desiderium Angelicæ paritatis, nec vllam etiam inuoluntarium tunc patiuntur impuritatis affectum, aut deuotionis decrementum. Vti etiam dum vident choreas seculares, & similia oblectamenta mundanorum, cum aliquo peccato eorum sanè coniungi solita.

116.

Decimo quinto Dominium passionum ipsa quoque membra corporis, prout sunt à sensibus diuersa, rectè componit, ordinat, dirigit, vt secundùm dictamen rectæ rationis, & iuxta Dei voluntatem, & præscriptas à Sanctis leges & monita, suis fungantur muneribus, & suas functiones rectè obeant, & non resistant rationi impetanti. Et ita S. Thomas ait, ad virtutem non tantùm passionum, sed etiam membrorum moderationem spectare: sicut, inquit, virtus membra corporis ordinat ad actus exteriores debitos, ita appetitum sensitiuum ad motus proprios ordinatos. Masculina sunt virtutes, inquit S. Ambrosius, Castitas, Patientia, temperantia, Prudentia, Fortitudo, Iustitia: quibus mens nostra & caro ipsa firmatur, & ad obiuuanda impigerè munia virtutis erigitur.

1. 2. q. 59. 2. 5.

lib. 1. de Cain & Abel. c. 10.

Primo enim ex passionum dominio oritur, ne vllus indecorus motus, vel gestus in corpore appareat, qui meritò cuiusquam prudentis & grauis viri offendat aspectum. Sicut qui clauos corpori infixos habet, inquit S. Basilios, doloribus pressu non facile agere quidquam potest, sic Dei timore confectus (qualis est quilibet, qui suas confectio mortificationum iaculis rebelles passiones non oculo vti præter decorem, non manus ad nefarias mouere actiones, non denique parum aliquid, aut magnum agere contra officium poterit.

h. in iuit. Proverb.

Secundò, immò verò talem inducit in membris omnibus honesti decoris, & modestiæ speciem, vt aspicientes excitentur ad quandam pietatis sensum, & spiritualem lætitiâ ac edificationem. Occursus, mehercule, inquit Seneca, ipse sapiens iuuat, & est aliquid quod ex magno viro vel tacente proficias: nec tibi facile dixerim quem admodum proficiat. Dicere non desinam, inquit S. Chrysostomus, quòd non solum doctrina, & admonitio, & consilium, sed & Sanctorum aspectus, atque vestium amictus, & calceorum mos multum habet vtilitatis, & voluptatis. Magnum est hoc beneficium dominij passionum, quòd per earum moderationem, & vsum, in corporis actionibus, ac membrorum motu, etiam per calceorum aspectum adferat alius vtilitatem, & voluptatem. Enituit hoc mirabiliter in S. P. N. Ignatio, de quo Ludouicus Còsalius, oculatus testis, sic scribit in diario: Vna ex rebus qua in nostro Patre plus respicendebat, erat dominium passionum interiorum, & motuum exteriorum, quæ edificabat, & conuincebat ad eos, qui cum eo tractabant, vt hoc solo traxerit ad Societatem personas insignes. Hac ratione se subiecit Patri, Doctor Michael Torres, comedendo aliquoties Roma cum Patre. Ita traxit Patrem Natalem Madridum, & multos alios sine alia persuasionibus: tantùm modo quem tenebat ad mensam comedendo, & loquendo cum ipsis. Habuit enim compositionem, & modestiam diuinam, vt iuratus asserit S. Patris familiaris Ioannes Antonius Vipera-nus Episcopus Iuuenacensis in Processu factò pro eius Canonizatione.

117.

Terriò præter supra dicta, est subtilior quidam effectus dominij passionum in vsu membrorum corporis: quia omnes motus, & gestus, & actiones membrorum exercentur à passionum dominio cum præuâ cogitatione suggerente ei causam, cur sic vel alio modo debent hoc vel istud membrum moueri, illoque vti ad ordinarias functiones, & præterea ad fidem supernaturalem tales actiones dirigit, & per ipsos membrorum actus, ex imperio rationis & voluntatis ad finem supernaturalem eleuatos, meretur, & supernaturaliter Deum glorificat. Hoc experiebatur in se Dauid, cum diceret: Cor meum (scilicet anima cum potentiis suis) & caro mea (cum suis membris) exultauerunt in Deum viuum: seu, vt explicat S. Thomas, vt cor accipiamus pro appetitu intellectuuo, carnem autem pro appetitu sensitiuo, qui non in animâ est, sed in corporis membris, vt omnes Theologi & Philosophi docent. Quamuis enim, & corporis nostri sensus, ac membra, & passiones eius, eum tantùm circa obiectum sensibile versentur, non possint per se, subleuare se ad Deum colendum, & ad alios actus supernaturales & meritorios, qui versantur circa obiectum

re confectus (qualis est quilibet, qui suas confectio mortificationum iaculis rebelles passiones non oculo vti præter decorem, non manus ad nefarias mouere actiones, non denique parum aliquid, aut magnum agere contra officium poterit.

Secundò, immò verò talem inducit in membris omnibus honesti decoris, & modestiæ speciem, vt aspicientes excitentur ad quandam pietatis sensum, & spiritualem lætitiâ ac edificationem. Occursus, mehercule, inquit Seneca, ipse sapiens iuuat, & est aliquid quod ex magno viro vel tacente proficias: nec tibi facile dixerim quem admodum proficiat. Dicere non desinam, inquit S. Chrysostomus, quòd non solum doctrina, & admonitio, & consilium, sed & Sanctorum aspectus, atque vestium amictus, & calceorum mos multum habet vtilitatis, & voluptatis. Magnum est hoc beneficium dominij passionum, quòd per earum moderationem, & vsum, in corporis actionibus, ac membrorum motu, etiam per calceorum aspectum adferat alius vtilitatem, & voluptatem. Enituit hoc mirabiliter in S. P. N. Ignatio, de quo Ludouicus Còsalius, oculatus testis, sic scribit in diario: Vna ex rebus qua in nostro Patre plus respicendebat, erat dominium passionum interiorum, & motuum exteriorum, quæ edificabat, & conuincebat ad eos, qui cum eo tractabant, vt hoc solo traxerit ad Societatem personas insignes. Hac ratione se subiecit Patri, Doctor Michael Torres, comedendo aliquoties Roma cum Patre. Ita traxit Patrem Natalem Madridum, & multos alios sine alia persuasionibus: tantùm modo quem tenebat ad mensam comedendo, & loquendo cum ipsis. Habuit enim compositionem, & modestiam diuinam, vt iuratus asserit S. Patris familiaris Ioannes Antonius Vipera-nus Episcopus Iuuenacensis in Processu factò pro eius Canonizatione.

Terriò præter supra dicta, est subtilior quidam effectus dominij passionum in vsu membrorum corporis: quia omnes motus, & gestus, & actiones membrorum exercentur à passionum dominio cum præuâ cogitatione suggerente ei causam, cur sic vel alio modo debent hoc vel istud membrum moueri, illoque vti ad ordinarias functiones, & præterea ad fidem supernaturalem tales actiones dirigit, & per ipsos membrorum actus, ex imperio rationis & voluntatis ad finem supernaturalem eleuatos, meretur, & supernaturaliter Deum glorificat. Hoc experiebatur in se Dauid, cum diceret: Cor meum (scilicet anima cum potentiis suis) & caro mea (cum suis membris) exultauerunt in Deum viuum: seu, vt explicat S. Thomas, vt cor accipiamus pro appetitu intellectuuo, carnem autem pro appetitu sensitiuo, qui non in animâ est, sed in corporis membris, vt omnes Theologi & Philosophi docent. Quamuis enim, & corporis nostri sensus, ac membra, & passiones eius, eum tantùm circa obiectum sensibile versentur, non possint per se, subleuare se ad Deum colendum, & ad alios actus supernaturales & meritorios, qui versantur circa obiectum

Et ipsum tanquam rationis expertum à recto excidet, & animam paribus ex aquo lapsibus ac ruinis involuet, non ex propria inaltia, sed per illius negligentiam. Si igitur affectiones corporis ab anima domari non possent, merito culpa daretur corpori. Si verò multo subditæ ac morigeræ fuerunt, qui illas coercere studuerunt, sine culpa quidem est corpus, nec reprehensibile his, qui illud tanquam malitia auctorem traducere conantur. Anima verò culpabilis est propter negligentiam, quæ ad corporis dominium instructa est, neque ex ipsa natura malum in se habens, sed ex neglectu boni in malo constituta. Malitia enim nihil est aliud, quam defectus virtutis. Potest ergo iudicio S. Basilij, dominio passionum corpus ad nutum obedire rationi.

Vide
Basilium
rōmo 3.
Constit.
mon. c. 3.

hom. 1.

Confirmo hoc in membra corporis dominium, testimonio S. Macarij Aegyptij, qui applicans visionem Ezechielis Prophetæ, ad statum animæ Deo plenum, sic ait: *Quemadmodum animalia illa spiritualia non pergebant, quocunque liberet, sed quo noverat, & volebat is qui sessor erat, & dirigebat, sic & in hac vita cohibet ipse, & impellit dirigens spiritu suo, ita ut proficiantur (non pro arbitrio suo) scilicet relictae passionis suæ naturali inclinationi, quam dum sunt indomite, exerunt ad obiecta mala: in calum cum voluerint (scilicet domini passionum) & abiecto corpore (hoc est, non permisso agere iuxta pravas inclinationes) tractat & impellit animam sapientia sua in caelestia: & rursum dum voluerit, descendit in corpus, & in cogitationes denud cum liberit. In resurrectione quoque pari corpora dignabuntur honore, animam interim, qua spiritu mixta est, talem præsurgente gloriam. Quo loco S. Macarius, maius adhuc, quam diximus, agnoscit animæ in corporis membra, adhuc ante resurrectionem, dominium, simile quodammodo illi dominio, & statui, quod habebit anima beata in corpus post resurrectionem.*

hom. 15.

Et alio in loco idem Sanctus, sic hoc ipsum docet: *Gratia Divina cor regit, ac moderatur uniuersum organum corporeum: & si passiva cordis occupauerit, omnibus membris, & cogitationibus imperat, & per omnia membra corporis graditur. Merito ergo monet S. Chrysostomus: Ut mortificemus membra carnis (quod faciunt dominium passionum acquirendo intenti) & ad mala operandum inefficacia reddamus. Sic enim potissimum valebimus ipsa Deo offerre sacrificium beneplacitum. Vidisti quam nouum & admirabile hoc sacrificium: quando mortua fuerint membra, tunc magis gratum erit Deo sacrificium. Quare, & quomodo hoc? Quoniam spirituale sacrificium est, & nihil sensibile habet.*

de vita
solit. col.
10.

Similia docet S. Bernardus: *Vbi caperit spiritus reformari ad imaginem Conditoris sui, mox etiam reformatus caro, ex voluntate sua incipit conformari reformato spiritui. Nam & contra sensum suum incipit eam delectare, quidquid delectat spiritum suum. Insuper & pro multiplici defectu suo ex pena peccati, multipliciter stitens ad Deum, nonnunquam etiam contendit precedere rectorem suum. Delectationes enim non perdimus, sed mutamus de corpore ad animum, à sensu*

bus ad conscientiam. Sic ergo subiugata à domino passionum carne, pax vera nascitur. Quæ ut ait S. Leo, tunc est vera pax, cum caro animo iudice regitur, & animus Deo preside gubernatur.

Decimo sexto, Ex passionum dominio oritur, ut etiam dormientes sint ab infestationibus carnis liberi, etiam si vel naturæ, vel dæmonis agitatione, turpia obiecta repræsententur imaginationi. Quod tribus modis contingit: *Primo*, ne vilius proflus sentiat turpis affectus erga talia obiecta, qualis etiam in vigiliis exurgere solet in iis, qui passionis subiugatas rationi non habent. *Secundo*, quin potius etiam dormientes, etsi vsu rationis tunc non polleant, repente exandescunt contra impura obiecta mentu in somno repræsentata, eaque non minus quam in vigiliis aersantur, & contra nituntur. Quem supremum castitatis perfectæ gradum paucissimis concedi solitum, dixit apud Cassianum Abbas Chæremont. Nonnulli, inquit S. Ioannes Climacus, in ipsi quoque somnis accedentes ad se demones, ignominis & contumelias castigant, impudicisq; mulierculas de castitate admonent. Tertiò, quod si nulla sit turpitudine obiecti, imaginationi in somno oblata, sed tamen habens aliquam cum copulâ carnali affinitatem (vt est colloquium cum faminis, repræsentatio matrimonij inini, vel inuendi, aut cubatio simplex cum aliquâ elegantî fæminâ) non magis Domini passionum ad libidinolos passionum motus tunc excitantur, quam si somniant se assidere alicui arbori, aut cum proprio patre loqui, seu cubare: imò tunc pios affectus eliciunt dormiendo orantes, vt infra dicam fusiis. Ideò merito S. Augustinus scriptum reliquit: *Domine memores mandatorum tuorum, etiam in somnis resistimus.* Quod etiam in aliis Dei seruis feruentibus, & Deo fideliter seruientibus, reperiri, certissimum est. Sed, vt ait Abbas Chæremont apud Cassianum, hac probare, vtrum possibilia sint, certò, examine definire poterit nemo, nisi per experientiam longam, & puritatem cordis ad confinia carnis ac Spiritus, verbo Domini dirigente peruenierit.

Verum hæc res est frequenti experientia in talibus personis mihi etiam probe notis compta, in Historiis, ac libris Ecclesiasticis celebrata. Nam cum verum sit, idque post Philosophos Ethnicos docet S. Chrysostomus: *qualia solet anima interdum meditari, talia & in somnis imaginatur, & effingit.* multo magis id locum habet in iis, qui passionum sunt assueti dominium. Scribit Turcellinus S. Xauerium ad quandam speciem huiusmodi in somnis oblatam, ita repente exhorruisse, vt præ impetu resistentis animi, multum è naribus sanguinem effuderit, & euigilauerit cum ingenti strepitu etiam corporis à non honesto somnio abhorrentis. Porro hoc loco notanda est tanquam certissima, historia lecta à me Romæ, tunc dum essem adiutor P. Nicolai Orlandini in colligendâ ex scriptis

126.

Coll. 12.
cap. 7.
gr. 27. col.
11.

1. 12. de
Gen. ad
hit. c. 15.

Coll. 15.
cap. 8.

Set. 6. in
Gen.

1. 6. c. 6.

ptis

ptis Archiuorum Societatis materiã pro Historiã Societatis, in somno illo S. Xauerij, nullam fuisse ei representatam speciem factam, nec illum passum esse tunc vllam illusionem, vel tentationem nocturnam (quidquid scriptum sit à P. Rodericio, qui scripta Romani & Lusitani Archiuji nunquam vidit) sed hoc solum ei doementi representatum fuisse, quod *famina aliqua (non impudica)* videretur tangere pectus eius velle, & manum intra vestem pectori adiunctam inferre. Et hoc solo somnio, adeo solum illum contractum representatum abhorruisse, vt statim euigilauerit, & magnam sanguinis copiam è naribus effuderit. Hoc se ab eo audiuisse hic primum, cum è Lusitania discessurus esset in Indias, scripsit P. Simon Rodericius, & ego in eius Originali scripto, Romam misso hoc legi.

Sacris to. 2.1. Mat.

Sic S. Euphrasia Virgo sanctissima, & miraculis celebris, cum ei demon malignus huiusmodi somnium inmisisset, vt sibi videretur Senatorem illum (cui suauis Imperatoris desponsata fuerat) cum militibus in Monasterium intrantem, eamque inde vi auferentem, humi cubans cum eam vim & molestiam ferre non posset, exclamauit adeo, vt Abbatissa, & quaedam sorores expergesta fuerint, & eius clamores audierunt.

127. 13.6 de 1. h. c. 10. 102.1.

Quã de re ex certã experientiã, & Patrũ doctrinã sic scribit Cassianus: Puritas hoc erit eiusdem indicium, inquit, ac plena probatio, si vel nulla imago eliciens quiescentibus nobis, & in soporem laxatis occurrat, vel certe interpellans, nullos concupiscentia motus valeat excitare. Licet enim ad plenam peccati noxam talis commotio minimè computetur, tamen necdum perfecta mentis indicium est, nec ad purum excocti virij manifestatio, cum per fallaces imagines huiusmodi operatur illusio.

cap. 10.

Idem Cassianus hæc addit: Hic est integritatis finis, ac perfecta probatio si quiescentibus nobis, uillatio voluptatis nulla subreperit: ac pro necessitate natura nobis incõsuetis concreciones egerantur obscana. Et c. 22. Huc vsque igitur festinandum est nobis & eo vsque aduersus animi motus, vel carnis incentiua pugnandum, donec ista carnis conditio necessitatem natura expleat, non susciat voluptatem, concretam exuberantiam (id est, semen) sine vilo pruritu, noxaeque propellens, non pugnam suscitans Castitati.

Coll. 11.

Quocirca Abbas Chæremone apud Cassianum, sextam Castimonie gradum esse docet; ne illecebre phantasmatibus feminarum, vel dormiens illudatur. Sanè etiam Ethnici hoc, suo modo, agnouerunt. Nam Plutarchus in Opusculo de cognoscendo nostro in virtutibus profecto, inter alia, hoc etus signum recenset: Ex somniis deprehendere licet, num quis profecerit in studio virtutis. Si enim in somnis nullã capitur voluptate erga turpitudinem, neque graui inbriet crimini, quo se contaminet, prorsusque nihil videt cum vitio & seditate coniunctũ, consentaneum est, omnia in tuto esse posita. Siquidem vt equi iugales rectã currere instructi, non deserunt viam etiam dormiente aurigã, ita bruti affectus do-

miti, nec in somniã facili recalcitrant. Et Aristoteles ait, proborum hominum meliora & pacatiora esse somnia, improborum molesta, & dira. Idem eius Præceptor Plato sensit, & alij sacri ac profani Authores citati à Delrio.

lib. 1. eth. cap. 13. l. 9. de Re-pub. init. Adag. 302. p. 2. 128.

Non loquor hoc loco de miraculoso dono castitatis, quod quibusdam Sanctis Deus, sine præuã vllã longi temporis preparatione multitudine actuum largitus est: vt S. Basilio teste, S. Nazianzeno, & Abbati Sereno apud Cassianum, S. Bernardo, S. Thomã Aquinati, S. P. N. Ignatio, B. Aloyfio S. Terefia, & S. Equitio apud S. Gregorium Papam. Sed de eã Castitatis perfectione, quam Deus post longam exercitacionem diuturni temporis per multos mortificationum internarum & externarum actus ac victorias, solet largiri. Prius enim Castitatis donum, ad gratias gratis datas referri debet; quia miro modo collatum, vt Abbati Sereno, ad quem adueniens Angelus in visione nocturnã, eiusque velut aperiens vterum, quandam ignitam carnis strumam de eius visceribus euellens ac prouiciens, suisque omnia, vt fuerant, locis intestina restituens, ecce inquit, incentiua carnis tua abscessa sunt, & obtinisse te noueris hodiernã die perpetuam corporis puritatem, quã fideliter poposisti. Sic S. Equitium Angelus, vt scribit loco citato S. Gregorius Papa, eum uicibus auit, & omnem motum ex genitalibus eius membris abscedit. Sic S. Thomã Aquinati somno correpto, per quietem ab Angelis fuere falsciã contracti lumbi, quo ex tempore, omni postea libidinis sensu caruit. Sic S. Ignatio apparens cum puero Iesu Mater Dei, omnem impuritatis speciem totã vitã à primis suã conuersionis diebus abstulit.

Naz. or. de obitu Basil. Cass. Col. 7. c. 2. Ber. vit. l. 1. cap. 6. Greg. l. 1. dial. c. 4.

Cass. Col. 7. c. 2.

Maff. l. 1. c. 2. & 3. & l. 3. c. 8.

Porrò hoc loco notandum est tironibus, sano modo intelligendum esse Aristotelem, & S. Thomam, & nonnullos alios dicentes insensibilitatem circa delectationes tactus, & res venereas, seu, vt eam appellat Aristoteles, stupiditatem, esse vitiosam. Loquuntur enim non de omni insensibilitate circa delectabilia tactus (quia aliqua talis insensibilitas fuit singulare donum Dei in primis nostris parentibus ante peccatum ex iustitiã originali collata, & aliis, vt supra vidimus eritque in beatis corporibus in cœlo) sed de insensibilitate quoad delectationes tactus in statu coniugij, electi ad propagationem proles, ex vtriusque coniugis deliberatã voluntate. Si quis enim, vt ait S. Thomas, tantum delectationem, refugeret, quod pratermitteret ea, qua sunt necessaria ad conseruationem nature, peccaret, quasi ordini naturali repugnans. Et hoc pertinet ad vitium insensibilitatis. Non negat tamen S. Thomas abstinentiam ab vsu coniugij, siue ad tempus, vt vacant orationi iuxta consiliũ S. Pauli, siue perpetuò, ex mutuo coniugũ consensu, vt quidã magni Sancti fecere, quos refert Raderus & Ros. nostræ Societ. scriptores, & alij ob id summo opere, & ab Ecclesiã, & ab aliis meritò laudari.

Ar. lib. 2. eth. c. 7. & l. 3. c. 11. Th. 1. 2. q. 142. a. 1. & q. 153. a. 3. Tattarer. l. 3. eth. q. 3. de tēp. Krosbein l. 3. eth. tr. 4. c. 5. dub. 3. Mart. de Magistris. q. 9. de castitate. 2. 2. q. 142. a. 1. 1. Cor. 7. 5. Rad. 1. p. Virid. 3. Dec. Ros. in Onomast. V. Continentia in Matrimonio.

Secun-

Secundo notandum tironibus, aliud esse donum Castitatis, aliud dominium passionis amoris seu desiderij circa obiecta contraria Castitati: Donum enim castitatis, quod Deus singulari privilegio aliquibus, sed raro, largitur, est præstantius, quam dominium passionum in materia venerea, quia præstantiores confert effectus: quanquam sunt aliquando hæc duò coniuncta.

gr. 15.
Sap. 8. vlt.

Tertio notanda est certissima doctrina S. Ioannis Climaci ex S. scripturâ derivata: Castitatem nostris laboribus, & industriâ, acquiri non posse, & possibile non esse, ut quispiam naturam suam vincat: vbi verò natus à superata est, illic is, qui supra naturam est, aduenisse cognoscitur. Et infra: Qui suâ industriâ carnem suam vincere, vel debellare vult, in vanum currit. Nisi Dominus domum carnis deleverit, domumque anima edificaverit, frustra quispiam hanc ieiunando & vigilando destruere nititur. Offer ante oculos Domini carnem naturalem infirmitatem, & tuam humilitatis imbecillitatem agnoscens, prorsus suscipies in intimis Castitatis donum. Et quidem hos gradus Castitatis Magistri vitæ spiritualis distinguunt. S. Bonaventura to. 2. Opusc. processu Relig. 6. c. 40. differens, quæ Religiosis castitas conveniat, ait primum gradum esse, Continentiam ab actu carnali, cum proposito manendi, & omnibus illicitis motibus consensum negandi. Secundum gradum ait esse, cum maceratione carnis, & per alia studia spiritualia, affectus ita mundatur, & caro ita spiritui subiugatur, ut rarius tentetur, & mitius. Tertium ait esse, ita edomitas habere carnis concupiscentias, quod vix rarissime, & tenuissime sentiuntur. Et ex affectu talis induitur Castitatis amor, ut horreat, & ita dereferatur omnes carnales motus, quod quasi nauseam inde patitur nec possit audire tractari de operibus carnis, nisi cum horrore cordis, & extorsione. Si verò pro utilitate aliorum, de Matrimonio castibus aliquid tractandum occurrerit (vbi in Confessione, scholasticis lectionibus, & studiis rerum talium ad scienda peccata necessarii) ita queros motus sua carnis sentiat, ac si de luto, vel lapidibus, vel similibus tractaretur. Et cum per soporem humoris (id est, feminis) abundantia naturaliter se resolvit, ita quiete, & insensibiliter profuatur, ut nec turpium phantasiarum imaginationibus illudatur, nec in sensu fade delectationis titilletur. Ita perfecta Castitatis distinctio, prout in hoc peccati corpore posse haberi, à viris perfectissimis obicitur. Ut autem stabiliter in hoc gradu, & continue perseverent, puto ad hoc requiri privilegium singulare. Alter Castitatis gradus enumerat Abbas Chæremont apud Cassianum, & ex illo B. Laurentius Iustinianus, in ligno vitæ, Tractatu de Continentiâ:

Col. 12.

c. 7. c. 6.

Primus, inquit, pudicitie gradus, ne evigilans impugnatione carnis illudatur, hoc est, ne ad peccatū perducatur carnis. Hoc quoque in omnibus est, qui dominium habent passionum.

Secundus, ne mens voluptariis cogitationibus immoretur. Hoc est, ne diuturnis sædis cogitatio-

nibus infestetur. Et hoc solent habere, qui sunt domini passionum.

Tertius, ne semineo, nec tenuiter, ad concupiscentiam moveatur aspectu. Hoc quoque est in omnibus, qui habent dominium passionum, imò & in illis, qui illud nondum sunt assecuti: sed valde feruenter, & diu sine vllâ tepiditate Deo seruiunt, & nullam vnquam minimam regulam transgrediuntur.

Quartus, ne vigilans, vel simplicem carnis perferat motum. Hoc non omnes habentes passionum dominium habent, sed isti soli, quibus Deus contulit donum perfectæ Castitatis. Nam, ut bene ait Cassianus, aliqui carnis aculeos, non tam impugnatione concupiscentie turpis, quam natura tantummodo mori sentiant. Ita tamen, ut quem admòdum scribit S. Gregorius Papa, illi motui omni delectationis obscenitas auferatur, & simplex ille motus sit, in quo aliqua libidinis turpitudine non sit.

Quintus, ne, cum memoriam generationis humanae, vel tractatus ratio, vel necessitas lectionis ingererit, subtilissimus mentem voluntaria actione perstringat sensu, sed velut opus quoddam simplex, ac ministerium humano generi necessarii contributum, tranquillo ac puro cordis contempletur intuitu, nihilque amplius de eius recordatione concipiat, quam si operationem laterum, vel cuiuslibet alterius officinae mente pertractet. Hoc omnes habent dono Castitatis ornat. Sed qui solum habent passionum dominium, sine Castitatis dono, non omnes habent; illi tamen plus, in quibus est perfectus passionum dominium, sed qui illud habent perfectissimum, dum confessiones audiunt peccatorum valde sædorum carnalium, nullas sentiunt carnis titillationes, etiam inuoluntarias, nec dum necessariæ conuersationi ac diuturnæ coguntur vacare, cum personis formosis vtriusque sexus. Quamuis in aliis occasionibus soleant sine tentatione carnis, motus sædos inuiti sentire, ex representatione obiectorum turpium, imaginationi, vel sensibus se ingerentium.

Sextus Castimonia gradus est, ne illecebrosis phantasmatis faminarum vel dormiens illudatur. Hoc habent etiam illi, qui habent dominium passionum, non tantum ij, qui castitatis dono diuinitus insigniti sunt. Loquitur autem in hoc gradu Abbas Chæremont de illusione, quæ dormienti accidit cum effusione seminis inuoluntariâ. Alioquin non esset iste gradus altior prioribus, nec diuersus, & inferior septimo illo gradu, quem supra commemorauimus assecutum fuisse S. Xaverium, qui, ut ait loco citato Chæremont, non solum possideri, sed etiam credi, non nisi à rarissimis potest.

Certissimum tamen est, ad eum peruenire aliquos dominos passionum suarum, quia noui tales personas, & in nostrâ Societate, & extra illam, hæc gratiâ à Deo donatos, post multas sui victorias in passionum repressione reportatas:

vt

vt fide humana nihil à me certius in hac vitâ
fieri possit. Quod assero non de iis, qui natura
sua frigidi sunt, sed de iis, in quibus natura est
ardens, & quæ ex se ad res veneras, ante ac-
quisitum passionum dominium, erat vehemen-
ter propensa, & carnis voluptatibus olim coin-
quinata, antequam converterentur ad diuinum
obsequium. Sicut, inquit S. Macarius, S. Antonij
Abbatis discipulus, aliqui, in quibus libido profusa
desit, extincta est, & arefacta. Sed ij summorum sunt
gradus: quos Abbas Chæremôn apud Cassia-
num ait hu inesse solummodo, qui Deo totâ spiritus
sui contritione deseruiunt. Gratia enim Diuina, vt lo-
co citato dixerat S. Macarius, cor regit, ac modera-
tur vniuersum organum corporeum, & si pasca cor-
poris occupauerit, omnibus membris & cogitationibus
imperat, & per omnia membra corporis graditur.

Confirmant supradicta duo magni in Eccle-
siâ Dei sancti, & vitæ spiritualis magistri. Pri-
mus est S. Antonius Abbas, qui differens de
modo quo Sanctus Spiritus membra, & motus
corporis à malo auocet, & conuertat ad bon-
num, Extinguitur, inquit, etiam motus ille per virtu-
tem Spiritus pacificantis totum corpus, & perimentis
totum illum motum, (quem supra dixerat esse tri-
plicem, vnum à natura, secundum à cibo & po-
tu copioso, tertium à dæmone tentante) & ad-
dit: Aestimo, quidâ talis habitatio (scilicet Spiritus
Sancti, in corpore inisti) in immutato per Spiritum
corpore, accepit etiam in hac parte quandam spiri-
tualis corporis, quam acceptura erat in resurrectione
infirmum.

Et verè ita est, quia talis quies membrorum,
est quedam species vitæ cælestis, in resurrectio-
nis mortuorum inchoanda.

Hoc ipsum S. Macarius S. Antonij discipulus
docuit. In seruis Dei abundantem gratiam non tan-
tum desideria, quæ à diabolo suggeruntur excicare, sed
etiam naturalia: & nunc viros Dei præstantiores esse
primo Adam: nimirum quia Adam post peccatû
sensit impudicos motus carnis rebellis, quos
multi Domini passionum, & dono Castitatis
ditati, non sentiunt. Tales Abbas Theonas apud
Callianum appellat incorruptos, Virgines Christi,
admirabile, & atque egregios reputari Eunuchos, qui
ipsam quoque minimam mentis titillationem, & te-
nuissima libidinis incitamenta vicerunt, & eo vsque
extenuauerunt illum carnis (vt ita dixerim) sensum, vt
non solum ex commotione eius nullâ oblectatione, sed
ne exigua quidem titillatione tangantur.

Quod sanè magnum & rarum Dei benefi-
cium est, si sit coniunctum cum debellatâ vanâ
gloriâ: vt fuit vtrumque in gradu excelsio in
S. P. N. Ignatio, vt supra vidimus. Quia, vt peri-
tus vitæ spiritualis doctor S. Diadochus scriptû
reliquit, Post vniuersas penè passiones ab homine Dei
victas, duos remanere demones, luctantes cum eo, quo-
rum vnus quidem turbas facit anima, dum ita eam ob
amorem Dei ad importunum zelum traducit, vt nul-
lum alium equè atque se Deo placere velit: Alterum

verò corpori, dum illud ad desiderium rei veneræ in-
cendij cuiusdam operatione mouet. Hoc autem corpori
accedit, primum quidem, quia voluptas propria est na-
tura, vt pote ad generandum insita; quamobrem facild
corpus superatur: deinde quia cedit Deum. Cum enim
aliquem in numero luctantium multitudine virtutum
excellentem esse videt, permittit eum quandoque ab
huiusmodi demone sedari, vt existimet, se omnibus vi-
uentibus vtiliorem. Quod quidem ad eò vniuersale
putat esse S. Ioannes Climacus, vt dicat: Car-
nis ignem sedari extinguiq, dum in vitâ sumus, fieri
vix posse potio. Quanquam deinde gradu sequen-
ti enumerat gradus Castitatis ferè similes su-
pra recensitis ex Abbatis Chæremonis doctri-
nâ.

Pudicus est ille, inquit S. Climacus, qui in somnis
nullum motum, nullamq, status sui mutationem sensit:
qui & in somnis perfectam semper insensibilitatem in
corporum specie, & varietate possidet. Hac regula est
perfecta consummataq, Castitatis, vt ita animata, si-
cut inanimata intueamur, atque ita rationalibus, sicut
brutis corporibus afficiamur. Initium quidem Castita-
tis est, cogitationibus sordidâ non acquiescere, atque per
internalla temporum obsceno liquore illo simpliciter,
& absque vllâ imaginationis illusione respergi: mediû
verò, naturalibus motibus ex repletione ciborum adue-
nientibus absque imaginibus (scilicet phantasmatis-
bus imaginationis inquietari; ita tamen, vt ad flu-
xum vsque illi non perueniant: Finit autem, mortifica-
re corpus, iam antea mortuis cogitationibus sordidâ.
Felix reuerè est, qui ad omnem colorem corporis, atque
aspectum perfecte insensibilis effectus est. Magnus & il-
le est, qui nullâ ex tactu passione mouetur. Maior verò
qui nullo aspectu vulneratus est, atque cogitatione su-
perna pulchritudinis igneum spectaculum vicit. Vocat
hic faciem mulieris, igneum spectaculum. Et infra:
Mirabile mihi quidam, supremumq, Castitatis insi-
nuauit culmen. Quidam aiebat, cum pulchritudinem,
atque venustatem intuebatur corporum, ex eâ admo-
nitus magnificè glorificauit Opificem, atque ex sola
huiusmodi spectaculo, in amorem Dei, fontemq, lacry-
marum excitatus est. Huiusmodi verò si semper hoc
sensu atque actione perdurat, ante comunem Resur-
rectionem, iam in incorruptionem transit. Eadem re-
gula & in melodis & canticis vtemur. Nam ij quidem
qui Deum diligunt, in hilaritatem, Deiq, dilectionem
atque in lacrymas & ex mundanis, & ex spiritualibus
canticis excitari solent: contra autem, qui voluptatibus
addicti sunt, vndiq, sibi perditionis materiam colli-
gant. Vera dixit hic Sanctus, noui enim tales in
nostrâ Societate.

Hæc S. Ioannes Climacus. Sed si omnia ab
eo tradita nimis excelsa videntur, saltem id af-
sequi conentur Castitatis sectatores, quod Ab-
bas Chæremôn compendio retulit: Hæc est con-
summatio castitatis, vt vigilante Monachum oblectatio
c. vlt. libidinis nulla peringat: vt quiescentem somniorum
non fallat illusio, sed cum dormienti tantum per sopita
mentis iniuriam commotio carnis obrepserit, quemada-
modam sine vllâ titillatione voluptatis excitata est, ita

gr. 14. iad.

gr. 15.

Coll. 12.

c. vlt.

in signo
vita. tr. de
contine-
tia c. 2.

Et sine vlla pruritu corporis conquiescat. Magnū est hoc Dei donū & rarissimū Meritū ergo scrip. sic B. Laurentius Iustinianus: *Maius miraculum est, de propria carne somitem eradicare luxurie, quam expellere immundos spiritus de corporibus a-*

Dices Quomodo fieri potest, ut is qui passio-
num dominium habet, nullas in somno patiat-
tur, etiam citra effusionem seminis, tussiones,
sed horrorem potius fœdorum obictorum re-
presentatorum dormienti; in vigiliâ verò eas
patiatur (ut dictum est in quinto Castitatis gra-
du) vigiliâ enim homo magis est Dominus suo-
rum affectuum, quàm dormiens, & meliùs cog-
noscat fœditatem venerarum rerum, quàm
somniaans; idē videtur aptior ad reprimendos
omnes fœdos motus in vigiliâ, quàm in somno;

2. 2. q. 172.
a. 1. ad 2.

quàm in dormiendo.

129.

Respondeo: Quamvis certum sit, aliquos pas-
sionum dominos, & quintum, & sextum gra-
dum; Diuinæ gratiæ beneficio, esse assecutos,
tamen cum experientia doceat, in aliquibus eo-
rum esse altiores gradus, minores non esse. id ad
Diuinam voluntatem referendum esse, qui nō
nullas maiora dona concedens, negat minora:
tum ob causas sibi nōras; tum vi hęc ratione
quibus cognoscat, se sine suis meritis esse asse-
cutum maiora, quando licet conatum adhi-
beat & preces, non potest acquirere minora; tū
ob humilitatis materiam, uti supra ex S. Grego-
rio, & S. Gertrude retulimus. Sane Elia quos diui-
nitus scivit Eliam raptum iri, rem tamen in ip-
sorum momenti, scilicet mortem parvuli, non re-
uelauerat Deus. Beatissima Virgo Maria non in-
tellexit verba illa à Christo sibi dicta, dum in-
uentus esset in templo, in medio Doctotum

n. 76. 79.
4. Reg. 2.
3.
4. Reg. 4.
27.

Luc. 2.
49. 50.

*Nesciebatis, quia in his, qua Patris mei sunt oportet
me esse? Et ipsi non intellexerunt verbum quod locutus
est ad eos. Cum tamen res maioris momenti B. V.
Maria perfecte intellexerit, idque Deo reuelan-
te, hinc Mytheria Trinitatis, & Incarnatio-
nis (et si non quoad omnes eius circumstantias)
idque à primâ sui sanctificatione, quam accepit
à Deo in utero Matris, idque perfectius quàm
Angeli & Adam, Apostoli, & Theologi illa in-
tellexerint, ut bene p̄batur ex SS. Patribus, & ra-
tione Pater Suarez.*

to. 2. in 3.
p. d. 19. S. 1.

*Sic etiam Apostoli, Christo vivente in car-
ne, cognoverunt & crediderunt Christi Divi-
nitatem, eamque confessi sunt, tamen non sci-
verunt eum debere resurgere à mortuis, teste*

Matt. 16.
Ioan. 20.
2. 9.

*S. Ioanne, id esse, & alius asserente: Tunc ergo in-
quit introiit & ille discipulus qui venerat primus ad
manutinentum & vidit, & credit. nondum enim scie-
bant Scripturam, quia oportebat eum à mortuis resur-
gere. quavis hoc ipsum disceret, Christus Do-
minus, eis ante mortem prædixerit. Filium homi-
nis tradendus est in manus hominum, & occidetur eum,
& tertia die resurget. Addit S. Marcus: At illi igno-*

Matt. 17.
21. 22.
Mar. 9. 31.

*rabam verbum, & timebant interrogare eum. Minor
autem res est, Christi Domini Resurrectio,
quàm eius Divinitas. Angelis reuelata erat &
Sanctissime Trinitatis Divinitas, & substantia
Incarnationis Verbi, circumstantiæ tamen eius,
illis diu ignote fuerunt, ut docet S. Dionysius, cœl. hier.
& S. Thomas, & S. Bernardus, & colligitur a-
pertè ex Apostolo, ut notavit S. Hieronymus in
Commentariis, & S. Cyrillus citatus à S. Tho-
ma, Opusc. 1. c. 26. Sic S. Antonio Abbati, ut scri-
bit S. Athanasius, Deus reuelavit quandam è
suis præ sibi mori, ideoque iussit ei lagenam aquę
deferri, locum verò eius præ sibi mortuum, an-
tequam esset mortuus morituum non revela-
vit, vnde instantem eius mortem, uti alterius
Socii, submissâ aquâ impedire non potuit. Quã
occasione, inquit S. Athanasius: Fortasse aliquis
querat, cur non antequam alter moreretur,
Antonius monuerit. Indigna proflus Christia-
nis questio, quia non Antonij, sed Dei iudicium
fuit, qui & in morientem, quam voluit, senten-
tiam tulit, & de sicente reuelare dignatus est.
Eodem modo Deus concedens quandoque
maiora, non concedit minora, sicut ei placet.*

Dion. 7.
cœl. hier.
Th. 1. p. q.
17. a. 5.
Ber. ep.
177. flo.
Ephel. 1.
Vita S.
Anton.

*Plerumq; Omnipotens Deus, inquit S. Gregorius 4. p. part.
Papa; idcirco aliquorum mentes, quamvis ex magnâ
parte perficit, imperfectas tamen ex parvâ aliquâ par-
te derelinquit. ut cum miris virtutibus rursus imper-
fectionis suæ tædō tabescant, & nequaquam se de ma-
gnis erigant, dum adhuc contra minima invidentes la-
borant. Quã in re locum habet illud Abbatis
Theonæ apud Cassianum: Quæ non per doctrinam,
sed per experientiam, cognoscuntur, sicut tradit ab in-
experto nequeunt, ita nec mente concipi, vel teneri,
nisi ab eo, qui similis studio fuerit atque inquisitione
fundatus.*

4. p. part.
cap. 1.
Coll. 11.
cap. 31.

*Decimo septimo Cum passionum dominio so-
let esse coniunctum Dei beneficium tempore
somnia, nimirum p̄ affectus erga Deum, & di-
vina, coniuncti vel cum propriè dictâ oratio-
ne seu colloctione cum Deo, vel cum confi-
deratione accurata & ordinatâ rerum diuina-
rum ac piarum, vel cum aliis actibus heroica-
rum virtutum, uti est, Patientia, Humilitas, O-
dium sanctum nostri. Hoc experiuntur passio-
num dominos, & scribitur in vitis Sanctorum. B.
Virginem Mariam eum dormiret, & corpore
& mente vigilasse in oratione, scribit S. Ambro-
sius, De S. Cæsario Arelateni Episcopo duo
Vite eius scriptores apud Surium Cyprianus, &
Melilianus scribunt, eum etiam in somnis ora-
tioni vacasse. Deum, inquit Melilianus, in corde suo,
vbi solum in oratione, & in obsecratione, sed etiam in
somnia secum semper habuit. Denique nos ipsi, vel con-
ferui nostri, qui in cellâ ipsius manserunt, sciunt, quæ di-
ximus illum, inter pau. as somni spiritus semper vigilare
dicere tanquam admonens, qui Psalmum diceret Age:
Nulli dubium est, quod aut spiritualiter cum San-
ctis psallebat, aut certe illud impleverit Prophe-
tum: Ego dormio, & cor meum vigilat, frequenter etiã
in*

130.
lib. 1. de
Virginib.
Cypri. 1.
cap. 11.
Melil. 1.
cap. 2.
Sur. 27.
Augusti.

in sopore positus, de futuro iudicio, vel de aeterno praemio praedicabat.

Fuit enim nonnunquam, inquit S. Ioannes Climacus, ut in somnis ex assiduitate exercitij laudabilis. Psalmorum meditemur eloquia. Et paulo post ait: Animam, quae verbum Dei quotidie meditatur sine intermissione, solere, per soporem quoque in eodem morari. Est enim hoc secundum primi proprie remuneratio, quae scilicet Spiritus phantasmata euitantur. Et alio in loco: Qui veraciter amat, nec in somnis potest quiescere, sed tunc quoque eum, quem desiderat, videt, atque cum illo vna immoratur. Hoc iaculo quidam vulneratque dicebat de se ipso: Ego dormio propter necessitatem, & cor meum vigilat per amoris magnitudinem.

Et alibi: Ex Meditatione Diuina legis sine labore, non solum vigilans, verum etiam dormiens, in qui iam proficit operatur. Dominus enim passionum, exempli gratia, si somniet se rem aliquam sibi clarā, vel preciosissimam perdidisse, vel viderit esse destructam, nullum motum proflus sentit tristitia aut doloris. Item, si occurrat aliqua occasio etiam leuis peccati, aut defectus contra paupertatis votum, aut etiam aliam aliquam virtutem, non audet illum committere, sed expressē sentit in se remorsum conscientiae, ab illo defectu eam retrahentis, etsi dormiat profundissime. Hoc certissima experientia comprobata.

De S. Francisco Xauerio scribit Turfellitius: Ne somnus quidem, inquit, vacabit oratione. Quod ipsum etiam de somno Alphonsi Rodriguez Coadiutoris nostri scribitur in eius Vita. Si enim, ut ait S. Basilius, occupatus in iudicijs Dei animus, & in assidue rerum honestarum, & Deo placētium meditatione versatus sit, consilia etiam sine dubio habebit somnia.

Talem autem somnum desiderandum esse docent Sancti. Ideo S. Basilius aliquot in locis monet: Somni ipsi, pietatis exercenda meditationes quadam sint. Quae enim nobis sopore depressis ac soluis occurrant, obuersanturque imaginationes, consueverunt nescio quo pacto plurimum contingere, seu extremus quidam tenor susurri lenis, aut soni edisi, idque ex curis, quas tecum agitaueris interdum. Tantisper enim dum vinitur, cuiusmodi fuerint studia, exercitationesque nostra, istiusmodi necesse sit in somnia, se dormientibus nobis ingerant.

Didicit hoc S. Basilius a Spiritu Sancto: qui Deut. 6. 7. optat, ut quis meditetur in preceptis Dei, sedens in domo sua, & ambulans in itinere. Dormiens, atque confurgens. Tunc enim, ut ipse Deus dixit Sancto Iob: Quando irruit sopor super homines, & dormiunt in lectulo, tunc aperit aures virorum, & erudiens eos instruit disciplinā. Quamuis enim in loco Deuteronomij, possit intelligi tempus praecedens dormitionem, dum homo cubare incipit, tamen quia Spiritus S. intendit omnes pios sensus, qui possunt elici e verbis S. Scripturae (ut docent Theologi tractantes de sensibus Scripturarum, & indicant loca ab Apostolis citata in libris Noui Testamenti desumpta ex vetere)

ideo de ipsa quoque dormitione & somno, verba illa Domini possunt proprie, & in sensu literali accipi, nimirum, ut modo nostro pie viuendi, etiam somnia nostra reddamus pia, & circa piarum rerum considerationem occupata, iuxta consilium S. Bernardi: *Iturus ad somnum, semper aliquid tecum defer in memoria vel cogitatione, in quo placide obdormias, quod nonnunquam etiam somnium tuetur.* Verissimum enim est dictum Aristotelis, ex vita virtutibus dedita, honesta proficisci somnia. *Meliora sunt*, inquit, *visa bonorum quam quorumlibet.* Ideo bene S. Hieronymus scripsit: *Sanctis, ipse etiam somnus oratio est.* Hinc S. Ambrosius, *Iacob, inquit, in somno bonus operarius, quoniam plus negotij cum Deo peregit dormiendo, quam vigilando.* Quomodo somnus sit oratio, iudicio S. Hieronymi non disputo. Si somnus enim meritorius non est, oratio in somno, proprie dicta oratio non est, quae est actus Religionis primariae virtutis. Omnis autem actus virtutis, ut talis sit, saltem liber esse debet, libertas autem in somnis ordinariis, uti omnes docent, locum non habet, sine singulari Dei privilegio, quo dotatam fuisse S. V. Mariam magni Authores tradunt.

Et de nostro P. Petro Cottone concionatore Illustri Henrici IV. Galliarum Regis legi Romae anno 1629. in eius Vita, accommodata mihi a R. P. Stephano Charleto Assistente Prouinciarum Galliae, illum diuino beneficio decem circiter annis ante suam mortem, id affectum fuisse, ut etiam dormiens usum liberi arbitrij haberet, ad orandum, & diuina tunc meditando. Quod ita efficaciter faciebat, ut ex eius dormientis ore frequenter orationes ejaculatoriae bene exaudirentur ab iis, qui in cubiculis ei continuis muro disiunctis habitabant. Magnū est hoc Dei beneficium! Vnde Clemens Alexandrinus ita dormientes ait: *Se assimilare Angelis, quos nos ἐγγράγους, hoc est, vigilantes vocamus.* Vbi significat animam quasi mori, si cesset a meditatione, viuere verò, & aternate, si in continuā se meditatione exerceat.

Ad hoc caput spectat consuetudo orandi attentē eorumdem, quam habent, dum non ex negligentia somnolentiā, sed ex morbo, vel in dispositione corporis dormire non possunt, etsi ob naturae necessitatem conentur, sed hoc modo, debilitato per in somnia capite, semi vigilando, semi dormiendo, vel potius dormituriendo, tamen pios erga Deum & Diuina affectus eliciunt, diuturno tempore, & quidem cum sufficienti attentione, & feruore. Quod omnino certissimum esse indubitatē scio, quia noui tales in nostrā Societate, qui in se id frequentissimē Dei beneficio experiuntur.

Decimo octauo Dominium passionum conducit ad excellentem orationis perfectionem, & modum triplicem.

Primo Conciliat attentionem in oratione,

Cc ac

l. de vita Solitar.
l. i. eth. c. vlt.
cp. 22. ad Eufstochiū de cult. virg. col. 20.
l. 2. de Iacob.

131.

l. 2. c. 10.

l. 2. p. dag. c. 9.

132.

ac distractiones arcet. Cum enim, ut docet S. Thomas, & experientia quotidiana, actus contemplationis, seu orationis, impediatur per vehementiam passionum, per quam abstrahitur intentio anima ab intelligibilibus ad sensibilia, & per tumultus exteriores; dominus passionum, tum refranando passiones, dum in earum dominio proficiebat, tum augendo virtutes morales per actus virtutum, quibus passiones domabat, tollit hæc impedimenta, & attentionem in oratione causat. Virtutes enim morales, ut ibidem S. Doctor addit, impediunt vehementiam passionum, & sedant exteriorum occupationum tumultus: quibus sedatis mens attentè orat.

Alter modus, quo attentionem confert passionum dominium, per virtutes morales, traditur à S. Thoma loco citato: Quia sanctimonia, id est munditia, causatur ex virtutibus, que sunt circa passionos impediens puritatem rationis. Pax quoque causatur ex iustitiâ, que est circa operationes, secundum illud Isaiæ. Opus iustitiæ pax, in quantum scilicet ille, qui ab iniuriis aliorum abstinet, subtrahit litigiorum & tumultuum occasiones: & sic virtutes morales disponunt ad vitam contemplatiuam (quæ sine attentione subsistere non potest) in quantum causant pacem & munditiam, quæ præditi solent valde attentè orare, & vel nunquam, vel rarè, vel leniter infestari à distractionibus.

Tertius modus conciliandæ attentionis in oratione per dominium passionum est, quia cum eo coniuncta solet esse in gradu excelso virtus Castitatis (ut supra ostensum est) cum ergo temperantia reprimat concupiscentias, lumen rationis maximè obscurantes, ut ait S. Thomas ibidem, hinc est, quod virtus Castitatis maximè reddit hominem aptum ad contemplationem, in quantum delectationes venerat, per illam compellat, maximè deprimunt mentem ad sensibilia, ut Augustinus dicit in libro Soliloquiorum.

Quæ omnia summarè indicat S. Gregorius Papa: Cum contemplationis artem aliqui tenere desiderant, prius se in campo operis per exercitium probent, ut sollicitè sciant, si nullam mala proximi irrogant, si irrogata à proximis, equanimiter portant, si obiectis temporalibus bonis, nequaquam mens latitiâ soluitur: si abstractis, non nimio merore sauciatur. Ac deinde perpendant si cum ad semetipsos introitus redeunt, in eo quod spiritalia rimantur, nequaquam secum rerum corporalium umbras trahunt, vel fortasse tractas manu discretionis abigunt. Hæc autem bona sunt in passionum domino, per dominium passionum introducta.

Secundò passionum dominium vehementer conducit ad unionem mentis cum Deo actualem, etiam in operibus naturâ suâ valde distractivis. Quamvis enim, ut ait S. Thomas, impossibile sit aliquem simul occupari circa exteriores actiones & divinam contemplationi vacare: tamen addit, per illas exteriores actiones adiuva-

ri contemplationem, quia per eas anima passione componuntur, & ordinantur, & impeditur inordinatio interiorum passionum impediens contemplationem. Ideo illi qui domini passionum iuatum fuerunt, in summis occupationibus mentem habebant Deo unitam actuali eius memoriâ, & piis erga eum affectibus elicitis tunc feruentem.

De S. Martino Episcopo scribit S. Severus Sulpicius: Nunquam hora vlla, vel momentum præterit, quo non aut orationibus incumberet, aut insistere lectio. Quamquam & inter legendum, aut si quid aliud forte agebat, nunquam animum ab oratione laxabat. Nimirum, ut fabri ferrarij mos est, qui inter operandum pro quodam laboris leuamine, incudem suam feriunt, ita Martinus etiam dum aliud agere videbatur, semper orabat.

De S. Casario Episcopo scribit Messianus in eius Vita supra citatâ: Deum in corde suo non solum in oratione, & obsecratione, sed etiam in consuetio, in itinere, in colloquio, in incessu, in prosperis & aduersis semper habuit. Hoc enim maximè curant, inquit S. Bernardus, spiritualibus exercitationibus dediti, taliter se circa exteriora occupare, ut deuotionis spiritum non extinguant: unde licet extrinsecus bonorum operum exercitiis fatigentur in corpore, intrinsecus tamen reficiuntur in mente. Hoc ipse quoque S. Bernardus assecutus fuit: Nam mortificatâ sensualitate, inquit Author eius vite, cuius seu curiositate, seu infirmitate in huiusmodi laborum corporalium distractionibus, perfectorum etiam quorumque mentes, sepe necesse est, etsi non intentione, certè memoriâ, & cogitatione ab interiore unitate spiritus, aliquam partem dissolutionis, ipse privilegio maioris gratiæ, in virtute spiritus simul & totus quodammodo exterius laborabat & totus interius Deo vacabat: in altero pacens conscientia in altero deuotione. Laboris ergo tempore, & intus orabat, seu meditabatur, absq; intermissione exterioris laboris: exterius laborabat, absq; iacturâ interioris suauitatis. Ad orandum, si se solitudo offerret, videbatur, sin autem, vbi-cunq; seu in turbâ esset, solitudinem cordis ipse sibi efficiens, vbiq; solus erat. Omnis ei ad meditandum hora breuis, locus omnis congruus erat. Talis erat coquus quidam laudatus à S. Ioanne Climaco, & noster Alphonfus Rodriguez, quorum ille in culinâ, hic in ianitoris officio per plures decades annorum, mentem cum Deo coniunctam circumfererebat cum clauibus. Et illi Monachi apud Cassianum, à quibus ita incessanter operatio manuum priuatim per cellulas exercebatur, ut Psalmorum quoque vel ceterarum scripturarum meditatio nunquam penitus omitteretur. Qui preces, & orationes per singula momenta miscentes, in his officiis, (scilicet precum) qua nos statuto tempore celebramus, totum diuini temporis absumentes. Similia narrauerat l. 2. c. 14.

Atque hoc familiare nostris optabat esse S. P. N. Ignatius teste Ribadeneira, ut Deum in rebus omnibus presentem cernerent, & mentes suas, non in oratione tantum, ad caelestia attollerent, sed vniuersas res atque actiones Angulus in Deum refer-

2. 2. q. 182. a. 3.

1. 1. eius vite in fine.

l. 2. c. 3. Ser. ad sollicitos.

l. 1. vitæ. cap. 4.

l. 3. cap. 4.

l. 3. in c. 1.

137. l. 5. c. 11.

referent, neque minorem deuotionis spiritum in actione quam in ipsa meditatione sentiant. Et hanc quidem orandi consuetudinem assiduam cum in aliis, tum uero in hominibus pie occupatis, tanquam magis expectatam probabat. Nam, ut ait S. Macarius, Hoc adepti sunt Sancti Domini, ut uelut in specula sedentes, contemplantur deceptiones seculi, ipsique secundum interiorum hominum cum Deo loquuntur, secundum exteriorum uero uidentur oculis intuentium, quasi spectatores eorum, quae sunt in hoc mundo.

Terio, beneficium dominij passionum disponitur quoque earum Dominus adorationem, quam uita spiritualis Magistri nominant Affectum, per quam anima sine multis discursibus intellectus, uel sola Dei ipsius, aut rerum ab eo gestarum, uel beneficiorum collatorum recordatione, aut creaturarum perceptione per sensus quoscuque statim, dum id conatur, in teneros sese expandit erga Deum, & Diuina affectus, uel admirationis, uel laudis, uel gratiarum actionis, uel petitionis, aut obsecrationis, uel amoris, & congratulationis, uel odij, & horrores peccatorum propriorum, aut alienorum, uel commiserationis erga afflictos & pauperes, & oppressos, ex puro erga Deum affectu, quia ab eo creati & redempti sunt, amatos, uel aliis modis, quos fusc explicat, & bene, P. Iacobus Aluarez.

Addideram hoc in loco decimum nonum effectum dominij passionum, scilicet, diminutionem, uel potius abolitionem, seu non sensum erubescens quibusdam in rebus. Nam aliqui passionum dominij, ac si essent quodammodo in statu innocentiae, non erubescunt, dum (uel tempore martyrij iussu tyrannorum, uel tempore morbi iussu medicorum) patiuntur inuiti denudationem sui. Non quidem eo modo, quo lasciuia & impudentes ac perfricta frontis homines, in ebrietate uel aliis, non erubescunt dum denudantur uel se denudant, sed illo, (proportione quadam) quo primi nostri parentes ante peccatum, non erubescerant se esse & uideri nudos, uti & Sancti in caelo, dum suis uelientur corporibus, nudi non erubescunt, & infantes non erubescunt. Verum quia vni ex Censoribus, seu, ut uocant, Reuisoribus huius Opusculi, extra hoc Regnum, ista doctrina seu sententia non placuit, (quamuis Reuisoribus aliquot, eximij Theologis ac Professoribus, & ante & post reuisionem hanc intermediam externi Censoris placuerit) expunxi illam libenter, non ob rationes & auctoritates quas adduxit intermedius huius Opusculi Censor, sed ob solam illius auctoritatem & in gratiam illius. Subdo hac uice meam hac in re iudicium, & nunc a me id fuisse scriptum nolo.

Mouerat autem me ad hoc sentiendum & scribendum, primò, certissima experientia magnorum Dei seruorum, quos ad hunc statum peruenisse certò scio: quia per hos 46. annos

mei sacerdotij, fere perpetuò uel Confessarius uel superior in varijs Prouincijs sui tunc nostrorij tum externorij, inter quos, pleròque habui, magnis Dei donis ualde raris ornatos, quales (saltem tot) non habuit magnus ille Praelatus meo intermedio Censori notus, quia ualde exiguo tempore, & uero tantum in loco, bonis animabus regendis praefuerat.

Deinde hanc experientiam a me humana fide certiore confirmauit post Aristotelem S. Thomas, & alij auctores grauissimi, qui negant uerecundiam proprie dictam esse simpliciter uirtutem, sed passionem, & uirtuosos ac senes, aliquo modo uerecundiam carere. Quocirca sicut passionem, & quidem magis innatam, & naturam suam uehementiores, quam sit uerecundia, diminuuntur, iudicio S. Augustini a & S. Thomae b (quò quis magis in uirtutibus progreditur) ita & uerecundia circa aliquam partem sui obiecti uel materiae, circa quam uersatur, seu excitamenti à quo oritur uel exurgit, sensim minuatur, & tandem, dum Deus uult, gratia eius beneficium aboletur, & cessat, quoad certos suos actus uel motus, circa aliqua obiecta uel excitamenta.

Uerecundia enim & pudor, seu erubescens (de qua hic disputo late sumptis uocabulis, nam in re idem sunt, et si ratione connotatorum differant strictè supra uerecundia & pudor, ut notat Septalius lect. 11. problem. q. 32.) erubescens, inquam, à quinque rebus excitatur: à peccatis, à uirtutibus, ab ignominia seu eius merita à laudibus & honoribus, & à rebus quibusdam indifferentibus.

Dominium passionum non tollit neque minuit uerecundiam occasione peccatorum ortam, immò auget. Et hoc probant Sanctorum & ethicorum sententiae, dum aiunt, uerecundiam esse laudabilem uirtutem, custodem, colorem uirtutum, ac matrem bonorum operum, praesertim in adolescentibus. Et talem uerecundiam circa peccata poscit Ecclesia: Ut, & pudor sit uel diluculum: nimirum, ut etiam pudore arceamur à peccando, & post peccatum peccatum erubescamus, & hac erubescens disponamur ad poenitentiam ob commissum peccatum, & ad non committendum nouum. Et non sentire pudorem seu erubescens in peccatis, signum est, indurati cordis in malo, & in profundo uictiorum sepulti.

Circa uirtutes uero, non erubescunt uiri perfecti, uti fuit Apostolus, qui de se scripsit Rom. 1. 16. Non erubescens Euangelium, & Timotheum monet 2. Tim. 1. 8. Noli erubescens testimonium Domini nostri, neque me uindictam eius: & ibid. uers. 16. Onesiphorum laudat, quia caenam eius non erubuit. Sed imperfecti, & in Dei obsequio tepidi, erubescunt uirtutum exercitium, humiliati, confundi, mendicare, & alia uirtutum opera publicè exercere. Talium è numero sunt, de quibus Christus D. dixit, Luc. 9. 26. Qui me erubuerit

Arist. l. 4. eth. c. 9. & l. 2. c. 7. & l. 3. ad Eud. c. 9. Th. 2. 2. q. 144. a. 1. & 4. & 3. p. q. 85. a. 1. Val. ibi. d. 7. q. 2. pun. 1. Azorro. r. l. 3. c. 16. q. 2. Suar. to. 4. in 3. p. d. 7. S. 1. n. 6. Dandin. in 3. anim. digres. 41. p. 2. S. de uerec. Piccol. gr. 4. c. 32. Lalius Peregr. l. de affect. c. de uerec. Rainaud. l. 6. de uirtut. n. 331. Turrur. in Collat. mor. doct. diff. 25. n. 203. al. de perf. iust. c. 13. & 18. & l. 1. de nupt. & concu. cap. 25. & 27. & l. 1. cont. Ant. c. 3. & 8. b. 3. p. q. 154. a. 2. c. Hy. f. 4. in Laud. 1. 16. Non erubescens Euangelium, & Timotheum monet 2. Tim. 1. 8. Noli erubescens testimonium Domini nostri, neque me uindictam eius: & ibid. uers. 16. Onesiphorum laudat, quia caenam eius non erubuit. Sed imperfecti, & in Dei obsequio tepidi, erubescunt uirtutum exercitium, humiliati, confundi, mendicare, & alia uirtutum opera publicè exercere. Talium è numero sunt, de quibus Christus D. dixit, Luc. 9. 26. Qui me erubuerit

buert & meos sermones, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua.

Circa ignominiam seu confusionem & eius metum, in dominis passionum verecundia minuitur, & sapè à viris perfectis non sentitur, quia quò humiliores sunt, eò minùs erubescunt dum malè & ignominiosè tractantur, & publicè confunduntur, ac ad imitationem Apostolorum, Act. 5. 41. *omni gaudentes, quoniam digni habitis sunt, pro nomine Iesu contumeliam pati.*

Circa laudes & honores, in passionum dominis, verecundia viget, quia vehementer erubescunt & confunduntur intus & extra, dum se honorari vident, aut ab aliis laudari, vel aliquid in sui commendationem honorificè refert. Ita

Rib. 1. 5.
cap. 1.

S. P. N. Ignatius verecundatus est, & expavit, ut virgo solet castissima, à viris sola deprehensa, cum eius socius P. Iacobus Laynes eum interrogasset, verumne esset, illi à Deo Archangelum datum in custodiam & tutelam. Idemq; sapè accidit, ut de iis rogatus, quæ cum eius laude coniuncta essent, non aliter quàm verecundia silentioq; responderet.

Denique circa res indifferentes nonnullas, ut inopinatus aduentus vel ingressus foeminarum nobilium & honestarum ad conclatæ casti & pudici hominis: fixus alicuius oculorum aspectus in faciem casti & pudici iuuenis vel senis ab eo agnitus, inuoluntaria & coacta denudatio, & his similia, in multis passionum dominis contingunt sine erubescentiâ, uti supra ostensum est.

Dicit, Christum Deum perfectissimum habuerit suarum passionum omnium dominium, tamen vehementer erubuisse, dum ante flagellationem omnibus exutus vestimentis denudatus fuisset, & nudus in cruce penderet: Ergo carere erubescentiâ in denudatione, non est effectus dominij passionum.

Respondet, concedendo antecedens, negando consequentiam. Ita enim Christus Deo voluntariè, imperans passioni verecundiæ erubuit, sicut imperando aliis suis passionibus, seu, ut ait S. Hieronymus, pro passionibus, timuit, tristatus est, turbavit semetipsum, infremuit, doluit, iratus est, &c. nimirum, ut se verum hominem ostenderet, quemadmodum scribit S. Augustinus, S. Hieronymus, Beda, Euthymius & Theophylactus, seu, ut se veram carnem humanam suscepisse demonstraret, ut vult S. Chrysostomus, Origenes & S. Leo: & ut omnes humanas molestias nostras, nostræ redemptionis & satisfactionis causa susciperet. Sicut ergo non obstant alijs passionum actus & motus in Christo, ab eo voluntariè suo imperio asciti & aduocati, quò minùs dicamus aliquos Dei seruos habuisse dominium passionum iræ, timoris, tristitiæ, doloris circa quædam obiecta (ut supra allatis exemplis num. 56. 93; 94. 95. ostensum est) ita hæc Christi nudati erubescentiæ voluntariè ab eo accita, non obstat, quò minùs dicamus ei quo-

que circa aliqua obiecta Dominos passionum dominari eam non sentiendo. Sicut enim in rebus naturalibus Deus suum præbet concursum ad quosdã effectus, ad alios similes non præbet (ut non præbuit ad combustionem sanctorum illorum puerorum, in Babylonicâ fornace, cuius tamen ignis eodem tempore comburebat chaldaeos) ita in operibus gratiæ, quæ promouant eius beneficio à passionum dominis, non præbet suum concursum ad actiones seu motus passionum circa aliqua obiecta, præbet verò circa alia prorsus similia. Dominus est, facit id, quòd est placitum in oculis eius, nec vllus ei potest dicere: Domine cur ita procedis inæqualiter?

His rationibus motus sui ad asserendum illum decimum nonum dominij passionum effectum, laudatum & probatum ab aliis doctis Theologis, in meâ prouinciâ, antequàm extrillam, propriâ voluntate, nullâ necessitate, misericordem reuidentem hoc Opusculum, etiam post hanc secundam reuisionem, ab alijs æquè doctis & peritis rerum Theologicarum & Asceticarum, laudatum & probatum, tum quoad alia puncta, tum quoad hoc ipsum. Sed, ut supra dixi, subdo meum iudicium, nec volo esse peccatorem in meo sententi.

Hæc de effectibus dominij passionum sufficiant.

Merito ergo exclamat Abbas Charemon a. Coll. 11. pud Cassianum: *Magna verè, atque mirifica sunt, nec vlli hominum penitus, nisi his tantum, qui experti sunt, nos, que Dominus fidelibus suis, adhuc in isto corruptionis vasculo constitutus, ineffabili largitur libertate. Quis enim in se opera Domini non miratur, cum insatiabilem mentis ingluuiem, & sumptuosam gulae perniciosamq; luxuriam, ita in se viderit compressam, ut vix ipsum exiguum ac vilissimum cibum rardè inuitusq; percipiat! Quis non obstupescat opera Dei, cum illum ignem libidinis, quem naturalem antea, & velut inextinguibilem esse credebat, ita refrigisse persenserit, ut ne simplici quidem corporis motu sentiat incitari! Quomodo non virtutem Domini contremiscat quisque cum homines quondam diros atque truculentos, qui ad summum iracundiæ furorè, etiam blandissimis subditorum irribantur obsequiis, ad tantam transisse viderit lenitatem, ut non solum nullis iam commoueantur iniuriis, sed etiam cum illata fuerint, summâ magnanimitate congaudeant &c. Ista sunt prodigia que posuit super terram, que Propheta considerans, ad admirationem eorum cunctos populos aduocauit, dicens: Venite, & videte opera Dei, que posuit prodigia super terram, auferens bella, vsque ad finem terra &c. Ut prætermittam illas serenas atque absconditas dispensationes Dei, quas intra se peculiariter exerceri mens Sanctorum omnium momentis singulis intuetur, illam caelestem infusionem lætitiæ spiritualis, quâ deitatis animus in sperati gaudij alacritate suscollitur ad illos ignitos cordis excessus, & iam ineffabilia, quam inaudita solatia gaudiorum, quibus nonnunquam igna-*

Hier. in
6. 26. Mat.
Aug. in
Psal. 87.
Hic. Bed.
Euch.
Theoph.
in 6. 26.
Math.
Chryl. &
Orig. in
Math.
Leo S. 7.
de passi.

ignauissimo tempore torpentes ad orationem feruentissimi-
mam. vultu de somno profundissimo suscitamus.

de casto
con. c. 15
col. 1.
1. Cor. 1.
ca. 1. in laudem
Pauis.

Sed, vt ait B. Laurentius Iustinianus, Carnis prudentia (quæ sunt imbuti tepidi, Discoli, & imperfecti) magnalia Dei metitur humano modo. & facta Spiritus secundum carnem iudicat. Quod caput ratione credit; impugnat autem, quod intelligere nequit. Ignorat enim Diuina longè ab humanis distare: nec uigore puræ fidei ualeat colla submittere. Aduersatur simplicitati, quia mater est interna dulcedinis. Aliis credere non potest propter suæ tumorem superbia. Nam anima in homo non percipit ea quæ Dei sunt: & vt ait S. Gregorius Nazianzenus, Fit serè, vt quod quispiam affectu non potest, id ob inuidiam, (vel alium aucti animi affectum) ne credibile quidem esse putet.

Post explicatum passionum dominium, præmonendus est virtutis studiosus, ne putet verum esse vniuersaliter, id quod scripsit S. Diadochus: Postquam vniuersas serè passiones homo Deuicerit: duos remanere demones luctantes cum eo: quorum vnus quidem turbas faciat anima, dum iram ab amore Dei ad importunum zelum trahit, vt nullum alium atque se Deo placere velit: alter verò corpori, dum illud ad desiderium rei venerè incendij cuiusdam operatione moueat. Hæc enim non solum dominis passionum non accidere supra exemplis allatis ostendi, sed ne quidem multis eorum, qui diu in virtutis stadio feruenter currunt, etiam si non sint assecuti perfectum passionum dominium, quotidiana experientia ostendit. Tantum ergo vult dicere S. Diadochus, etiam aliquos (non omnes) dominio passionum à Deo ornatos, pati aliquando has duas tentationes, quod verissimum est, vt exemplis allatis ostendamus in Opusculo de iudicijs & gradibus perfectus.

CAPVT DECIMVM QVINTVM,

Quibus modis ex parte Dei, serui Dei affe-
quantur tale passionum dominium, quale
descripsimus?

l. de obed.
cap. 17.

Respondeo Diuinæ gratiæ beneficio illud eos Rallequi: non tamen omnibus vno eodemque modo eam communicari. Iuxta communem viuendi cursum, inquit B. Laurentius Iustinianus, aditari perhibemus, seruata semper gloria æterna Maiestatis, quæ per Spiritum suum quando vult, absq; morâ aliquâ, Sapientia scientiæque sermonem, linguarum gratiam, interpretationes sacrorum eloquiorum, discretionemque spirituum impertitur. Viros siquidem, quos ad perfectionis fastigium, atque singularem sanctitatis prerogatiuam eligere dignatur, abundanter spiritualibus replet donis, multiplici perfundit gratiâ celesti, decorat sapientiâ, & laudabili conuersatione sanctificat. Ceteros verò sibi famulantes permittit per incrementa proficere, & paulatim virtutum actibus non sine labore insigniri. Eodem modo, quâ-

tum potui ex Historiis Ecclesiasticis colligere, tribus modis solet Deus hoc seruis suis electis largiri ut passiones dominium.

Quibusdam sine vllâ profus ex parte eorum præuâ dispositione, etiam supernaturali. Quibus enim, inquit B. Laurentius Iustinianus, largi suâ manu sua communicare, atque amplissima vult retribuere dona, repente, & sine progressu id perficit. Quod in iis tantum contingit, quos Deus ab ipso vitæ, vel vsus rationis exordio, repente euehit ad eximiam sanctitatem, eamque tali passionum dominio, & admirandis alijs, ac valdè raris suis donis locupletat. Horum è numero, & vt omittam alios Sanctos minùs notos, fuit S. Iohannes Baptista, & S. Hieremias, ab vtero adhuc sanctificati priusquam nati. Huc reuocari potest in gradu inferiore, S. Catharina Senensis, & noster B. Aloysius Gonzaga, ac B. Stanislaus Kostka, qui vix vsu rationis inchoato, sanctissimè viuere, & rarissimis Dei donis splendere ceperant, vt constat ex Vitis eorum descriptis.

Alijs verò hoc passionum dominium Diuina liberalitas concedit, per, & post multos heroicis actus virtutum editos, fideliter cooperante eorum libero arbitrio spiritualibus Diuina gratiâ, eos excitantis & adiuuantis, auxilijs, sine quibus nihil potest sperari ab vilo. Quamuis enim Deo omnia suppetisse posse, cum vult, inquit B. Laurentius Iustinianus, rarissime tamen in spirituali disciplina, & perfectione virtutum quempiam consummatum efficit, sine diuturna, laboriosaque exercitatione. Hoc norunt, qui Christo in spiritu militant. Hinc tam pauci perseverant in stadio, pauciores pertingunt ad palmam. Et hic modus est ordinarius, quo Deus euehit aliquos seruos, ex massa, & vulgo hominum educens, & collocans cum principibus populi sui, scilicet cum personis ad altissimam vitæ perfectionem à se euectis. Ita remuneratur diuturna, laboriosa, & heroica, ac perfecta suorum seruorum obsequia sibi præstita. Quorum vtrumque pulchrè describit sic S. Macarius: Anima, quam Christus sponsus celestis, sibi desponsauit in societatem suam mysticam, ac diuinam, quæ gustauit opes celestes, diligenter & ingenuè placere debet Sponso suo Christo, ac ministerium sibi creditum decenter ac conuenienter implere: nempe Deo placens per omnia, & Spiritum in nullo contristans, præclaram erga illum temperantiam & dilectionem, sicut oportet, conseruans, in domo Regis celestis rectè conuersans, quacumque potest beneuolentiâ datam gratiam amplexa. Eiusmodi anima omnium bonorum Christi Domina constituitur: corpus verò illius, præclarum Diuinitatis illius habitaculum.

Quid mirum ergo, si, qui tales sunt, & animâ plenâ eximii virtutibus ornatam habeant, & corpus edomitæ passionibus, ac dominio talis animæ plenè subiectis, tranquillum circumferant.

S. in festo
Innoc.

S. in festo
Innoc.

